

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADINLARIN HER TÜRLÜ ŞİDDET VE AYRIMCILIĞA MARUZ
KALMALARININ ÖNLENEREK BU ALANDAKİ MEVCUT
DÜZENLEMELERİN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ VE ALINMASI
GEREKEN EK TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/696, 1831, 1832, 1833, 1834, 1835)
ŞANLIURFA ÇALIŞMA ZİYARETİ TUTANAKLARI

-----0-----
15 Mart 2025 Cumartesi
-----0-----

- Şanlıurfa Harran Üniversitesi Çalıştayı

15 Mart 2025 Cumartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 20.21

BAŞKAN: Mustafa Hulki CEVİZOĞLU (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Asuman ERDOĞAN (Ankara)

SÖZCÜ: Müşerref Pervin Tuba DURGUT (İstanbul)

KÂTİP: Zuhal KARAKOÇ DORA (Kahramanmaraş)

----- 0 -----

(Şanlıurfa Harran Üniversitesi Çalıştayı)

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Kadına Karşı Her Türlü Şiddeti ve Ayrımcılığı Önlemeye Yönelik Araştırma Komisyonumuzun değerli üyeleri, milletvekili arkadaşlarım, kıymetli katılımcılar, Harran Üniversitesinin Sayın Rektörü ve diğer konuşmacı arkadaşlar; hepiniz hoş geldiniz.

Az sonra katılımcıları tanıtacağım.

Bugün, Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Komisyonu olarak Ankara ili dışındaki 2'nci şehir dışı çalışma ziyaretimizi gerçekleştirmiş oluyoruz; bu 2'nci ziyaret birkaç tane ilimizi kapsıyor doğuda, önce bir batı ili olarak İstanbul'u inceleme, araştırma konumuz kapsamına almıştık, bugün, batının karşıtı olarak Türkiye'nin bu bölgesinde kadına karşı şiddet ve ayrımcılık konusunda yapılan çalışmalar, toplumsal algı, bu konuda mevcut mevzuatın bölgedeki uygulanma biçimi ve sonuçları, alınan tedbirler, farklı açıklamalar, bilimsel durum, bunları ele alacağız. Çalışma ziyaretimizin 2'nci günündeyiz bugün, önce Elâzığ'da Elâzığ Valiliğimizde ve ilgili birimlerde araştırma yapmıştık, yerinde inceleme yaptık, toplantılar gerçekleştirdik. Bugün, burada Harran Üniversitesinde düzenlediğimiz çalıştayı gerçekleştirmekte emeği geçen herkese çok teşekkür ediyorum ama başta, Şanlıurfa Valisi Sayın Hasan Şıldak'a -az sonra aramızda olacak- Harran Üniversitesi Rektörü Profesör Doktor Sayın Mehmet Tahir Güllüoğlu Hoca'mıza, tüm akademisyenlere, kamu görevlilerine ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerine teşekkür ediyorum.

Kimler konuşmacı olacak çalıştayımızda? Az sonra katılacak olan Şanlıurfa Valisi Sayın Hasan Şıldak, birlikte olduğumuz üniversite rektörümüz Profesör Doktor Mehmet Tahir Güllüoğlu, Vali Yardımcısı Sayın Alper Taş, Şanlıurfa İl Emniyet Müdürü Sayın Atilla Aksoy, Rektör Yardımcımız Profesör Doktor Abdülcenap Cevheri, Cumhuriyet Savcısı Sayın Gamze Alışır, İl Millî Eğitim Müdürü Sayın Asım Sultanoğlu, İl Müftüsü Sayın Ramazan Tolan, İl Emniyet Asayiş Şube Müdürü Orhan Öztürk konuşacaklar. Şunu rica ediyorum çalıştayımızın başlangıcında: Konuşmacı arkadaşlarımızı Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantıyı burada kayda aldığı ve zabıtlara geçeceği için, tutanaklarda olacağı için konuşmacı arkadaşların adını soyadını ve görevini belirterek başlamasını rica ediyorum.

Neleri konuşacağız? Alt başlıklarımız neler? Aile ve kadına karşı şiddet ve ayrımcılığı önleme konusundaki çalıştayda şu konu başlıklarımız var: Şanlıurfa ilinde kadına yönelik şiddete ilişkin verilerin değerlendirilmesi, bölgede kadına yönelik ayrımcılık ve şiddeti etkileyen sosyokültürel değerler ve mekanizmaların ne olduğu, kadına yönelik şiddet konusunda kültürel kodların etkisi ve şiddetin önlenmesinde dinî referansların önemi, ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine ilişkin yasanın getirdiği yenilikler, öneriler, bunlar ele alınacak.

On beşer dakikalık süre uygun gördük çünkü soru-cevap bölümümüz de olacak.

Hocam, sizden başlayalım isterseniz önce ilk konuşmayı size verelim.

Sunumları yapacak arkadaşlarımız zaten kurum ve isimlerini açıklayacakları için özet olsun diye okumuyorum, onlar söyleyecekler.

Buyurun Sayın Rektör Hocam.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MEHMET TAHİR GÜLLÜOĞLU - Bugün Gazi Meclisimizle birlikte burada kadına şiddetle ilgili bizimle beraber olma durumundayız. Bu, bizim için büyük bir gurur kaynağı. Bu konuda ev sahipliği yapmanın mutluluğu içerisindeyiz.

Sayın vekillerimizin bizimle beraber olup Urfa'nın sorunlarını, özellikle kadına olan şiddeti burada masaya yatırılması gerçekten çok anlamlı olacaktır. Bölgemiz kendi içerisinde bakıldığı zaman kadim bir şehre sahibiz ve bu kültürle ilgili kısımdaki yerleşmiş yanlış anlaşılımlar var. Toplumumuz gerçekten kadına hürmette kusur etmeyen bir toplum olmasına rağmen marjinal olaylar Urfa'nın adının dışında farklı algılanmasında büyük rol oynamakta. Bu konuların burada masaya yatırılması ve kendi içerisinde bu mercide tartışılması, özellikle Gazi Meclisin bu konuya el atmış olması gerçekten çok kıymetli. O yüzden, bu çalışmanın şehrimize büyük katkılar sağlayacağına olan kanaatim çok fazla ve bu konuda şehrimizin ve üniversitemizin eğitimin içerisinde kadınların nasıl eğitileceğini -bir toplumu iyi yetiştirmek istiyorsanız birinci önceliğimiz kadınlarınızı iyi yetiştirmeniz lazım, annelerinizi yetiştirmeniz lazım- bu konularla beraber neler yapabileceğimizi, bu çalıştayda hep beraber kararlaştıracacağız. Alanı gelip görmediğiniz sürece, alanındaki problemleri anlamadığınız sürece buradaki problemleri çözülemeyeceğini biliyoruz. Bu konuda gerçekten sayın vekillerimize, Mustafa Hulki Cevizoğlu Başkanımıza teşekkür ediyoruz, teşekkür ettiler şehrimize ve bizlerle beraber, üniversitemizle beraber olmak bizim için çok kıymetli; bir Ramazan gecesini hep beraber yaşıyoruz. Bu konuda da teşekkürlerinden dolayı tüm vekillerimize, katkı sağlayacak tüm katılımcılara teşekkür ediyoruz. Sağ olun, var olun.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkür ederim Rektör Hocam.

Konuşmacılardan evvel Harran Üniversitesi Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü Doçent Doktor Dursun Çadircı Barut.

Buyurun, size verelim ilk sözü.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. DURSUN ÇADIRCI BARUT - Ben öncelikle Komisyonumuza, Komisyon Başkanımıza, Sayın Rektörümüze Şanlıurfa'da bu

toplantıyı yapma fırsatı verdikleri ve Harran Üniversitesi ev sahipliğinde bu toplantıyı yaptığımız için teşekkür ederek sözüme başlamak istiyorum.

İlk konuşmayı yapacak olan Şanlıurfa ŞÖNİM Merkez Müdürü Rezzan Yavuz'a sözü bırakmak istiyorum.

Teşekkürler.

ŞANLIURFA ŞÖNİM MÜDÜRÜ REZZAN YAVUZ - Sayın Başkanım, sayın milletvekillerim; hoş geldiniz.

Şanlıurfa'daki verilerle ilgili ve yapılan çalışmalarla ilgili kısa bir sunum yapacağım size.

ŞÖNİM'ler 2014 yılında pilot uygulama olarak 14 ilde açıldı, biz ilk açılan ŞÖNİM'lerdeniz, pilot illerdeniz. 2019 yılında da bütün Türkiye'de ŞÖNİM'ler açıldı, şu anda toplam 82 tane ŞÖNİM mevcut Türkiye'de. Genel olarak çalışmalarımızı beş başlık altında sunacağım size. Birincisi, barınma yerinin sağlanması, konukevi hizmeti; en önemli hizmetlerimizden biri ve en çok başvuru aldığımız noktalardan bir tanesi. Burada ilimizde Bakanlığımıza bağlı 2 tane kadın konukevimiz mevcut, Türkiye genelinde toplam 112 tane konukevi hizmet vermektedir. Konukevi hizmet verilerimize baktığımız zaman da -beş yıllık verileri ben sundum- beş yıl içerisinde gelen toplam kadın sayısı 3.228, çocuk sayısı 2.306. Burada ilimizin bir özelliğini görüyoruz, gelen kadınlar içerisinde çocuklarla birlikte yani çocuk oranı da yüzde 70; çok fazla, kadınlarla birlikte çocuklar da geliyor. Geriye kalan çocuk olduğunda da biz Çocuklar Güvende birimimizle yazışma yaparak geride kalan çocuklarla ilgili de değerlendirme talep ediyoruz ve uygun hizmet modellerini belirliyoruz. Yine, ŞÖNİM'e başvuru şekillerine baktığımız zaman da kolluk tarafından çoğunluğunun geldiğini görüyoruz. Normal şartlarda bireysel başvuruda yapabilecekken kolluk kuvvetleri tarafından bize getiriliyorlar. Yabancı uyruklu kadın sayısına baktığımız zaman da yıllar içerisinde bir düşüş görüyoruz. Burada da daha önce biz barınma amacıyla gelen Suriye uyruklu vatandaşlara hizmet verirken Bakanlığımız tarafından uygulanan genelgeyle birlikte sadece şiddet mağduru olan Suriyeli kadınlara hizmet veriyoruz. Geçen seneki sayımız 28, 2025 yılında da 4 tane vakamız olmuş bu şekilde.

Yine, rehberlik izleme ve takip, önemli bir çalışma alanımız. 6284'e göre alınan tedbir kararlarının izlenmesi ve rehberlik hizmeti sunduğumuz bir başlık. Burada da ilimizde 6284 sayılı Kanun'a göre alınan önleyici ve koruyucu tedbir karar sayılarını görüyoruz. Burada yine 2022, 2023 ve 2024'te birbirine yakın rakamlar görüyoruz. En önemli noktalardan biri de izleme ve takip çalışması. Bunlar UYAP tarafından ŞÖNİM'e gelir ve ŞÖNİM tarafından izleme yapılır. 2024 yılı içerisinde bunun 2 katına çıktığını görüyoruz, 7.603 kişiyi biz takip ettik bu şekilde. Buradaki temel değişikliğimiz şu oldu: Sosyal hizmet merkezlerimizde kadın irtibat görevlilerimizi daha aktif hâle getirdik; 12 tane sosyal hizmet merkezimiz var, 27 kadın irtibat görevlimiz var; artık, bütün ilçelerde izleme ve takip çalışması yapılıyor. Yine, rehberlik hizmeti olarak özellikle eşe karşı işlenen suçlar ve Alo 183'le ilgili bize gelen bütün başvurular da, biz hızlı ve etkili bir şekilde müdahale ediyoruz çünkü risk içerebilecek olan dosyalar bunlar. Bunlara da baktığımız zaman, özellikle eşe karşı işlenen suçlarda, 2024 yılında biz 247 dosyayla çalıştık bu şekilde. Kuruluş bakım sonrası rehberlik, müdahillik, Alo 183 ve CİMER başvurularına da bu şekilde biz müdahale ediyoruz. 6284 sayılı Kanun kapsamında il genelinde kadına yönelik şiddet olaylarına baktığımız zaman, Emniyet ve Jandarma sorumluluk bölgesine göre ayırdığımızda Emniyette olan olay sayısının Jandarma bölgesine göre 6 kat daha fazla olduğunu görüyoruz beş yıllık veri sonucunda. Bundan da şunu anlıyoruz ki bizim biraz daha kırsala eğilmemiz gerekiyor, biraz daha kırsalda bu çalışmaları arttırmamız gerekiyor. Verilerimiz yine baktığımız zaman aslında benzer şekilde devam etmiş. Kadına yönelik şiddetle ilgili önemli verilerimizden bir tanesi de kadın cinayetleri sayısı. Kadın cinayetleri sayısına baktığımız zaman da 2021'de 8, 2022'de 5, 2023'te 8, 2024'te 3 vakaya indiğini görüyoruz yani yüzde 62,5'le bir düşüş var, bu da bizim için çok önemli ve sevindirici bir veri aslında. Umarız bu şekilde devam eder.

KADES önemli çalışma noktalarımızdan biri. Burada da sayılara baktığımız zaman Şanlıurfa ihbar sayılarının yine aynı şekilde Jandarma bölgesinde daha az olduğunu görüyoruz. İhbar sayısı Emniyet bölgesinde daha fazla, veriler yıl yıl artmış, indirme sayıları da artmış. Burada da yine KADES'i tanıtmaya yönelik yapılan faaliyetlerin etkili olduğunu görüyoruz. İlimizde yine elektronik kelepçe uygulaması mevcut, 12 tane dosyamızda yani risk durumu yüksek olan dosyamızda elektronik kelepçe uygulaması şu an mevcut, yakından takip ettiğimiz dosyalar oluyor bunlar.

Erkeklere yönelik farkındalık çalışmalarında da Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının koordinesinde her sene koordinasyon planı yayınlanır ve burada belli hedefler konuyor erkeklere yönelik çalışmalarla ilgili. 2024 yılı için 78 bin erkeğe hedef konmuştu, biz yaptığımız çalışmalarla 84.559 kişiye ulaştık. 2025 yılı koordinasyon planında da Şanlıurfa ili için 104 bin erkeğe ulaşma hedefi kondu. Çalışmalar bununla ilgili de şu an devam ediyor, yıl sonunda bunun üzerine çıkacağımızı düşünüyoruz.

Koordinasyon hizmetleri, burada kadına ilgili çalışan bütün kurumlarla yaptığımız toplantılarda valimiz başkanlık yapar. Burada ilimizde var olan problemler görüşülür, çözüm yolları bulunur ve bunlarla ilgili de takip yapılır. Üç ayda bir düzenli olarak ilimizde bu toplantıları da biz gerçekleştiriyoruz.

Önleyici hizmetlerde de yine şiddetin önlenmesine dair toplumsal bilinçlendirme ve farkındalık çalışmaları kuruluşumuzun temel çalışma ilkelerinden biri. Bununla ilgili de özellikle 8 Mart Dünya Kadınlar Günü ve 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü etkinlikleri kapsamında 2024 yılında biz 67 etkinlikle 12.245 kişiye ulaştık. 2025 yılında yaptığımız 8 Mart etkinlikleri kapsamında da 44 etkinlikle 5.184 kişiye ulaştık.

Ulusal eylem planları Bakanlık tarafından hazırlanan ve bununla ilgili ana yol politikaların belirlendiği ulusal eylem planlarıdır. Şu an 4'üncü ulusal eylem planımız yürürlükte. Ulusal eylem planı yayımlandıktan sonra biz kendi ilimizin il eylem planını oluşturduk. Bununla ilgili de bütün kurumların ve sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla 2021 yılının Aralık ayında bir çalıştay düzenledik. Bu çalıştay sonucunda da 74 faaliyetten oluşan Bakanlığın ulusal eylem planını da kapsayan eylem faaliyetlerin olduğu bir il eylem planı hazırladık ve biz her sene yıl başlarken bütün kurumlardan bu faaliyetleriyle ilgili ne yapacaklarına dair çalışmalar istiyoruz, üç ayda bir de bu raporları istiyoruz. Tabii, bunun dışında da kurumlarımız çalışma yapıyor ama biz asıl belirlenen ana politikalar üzerinden hareket ediyoruz. Yine burada da sahada çalışan kurumlardan oluşan teknik kurulumuz var, birçok kurumun katılımıyla oluşan bir teknik kurul. Üç ayda bir de biz düzenli olarak bu toplantıları gerçekleştiriyoruz. Sahada hangi problemlerle karşılaşıyoruz, çözüm yolları neler ve bu problemleri il koordinasyonunda da Valimiz başkanlığında görüyoruz.

Faaliyetler çok uzun olduğu için ben kısaca hangi kurumların kaç tane faaliyeti var, ona vurgu yaptım. Şöyle bir bakabilirsiniz, yine en çok faaliyet Aile ve Sosyal Hizmetlerde, 28 faaliyet var bizde. Harran Üniversitesi, Millî Eğitim, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin 8'er faaliyetleri var. Diğer kurumlarla birlikte bu çalışmalarını biz yürütüyoruz; bunların sekreteryası ŞÖNİM'de.

Yine il eylem planını, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planı'nı oluştururken bir de kadına yönelik şiddetin en önemli noktalarından biri erken yaşta ve zorla evliliklerle müdahaleye dair bir il eylem planımızı oluşturduk. Burada da yine 31 faaliyetimiz bulunmaktadır. Burada da yine ayrı bir teknik kurulumuz mevcut. Bu da aynı şekilde düzenli olarak toplanır, raporlamalar yapılır, sorunlar görüşülür. Burada yine kurumların faaliyet sayıları yazıyor: Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü olarak 10 faaliyetimiz var, Millî Eğitimin 9 faaliyeti var; ağırlık bizde ve Millî Eğitimde bu il eylem planında. İl eylem planındaki faaliyetlere uzun uzun vurgu yapmamız çok zordu, 74 faaliyetimiz var çünkü orada ama ben kısaca 2 slaytta hangi çalışmalar yapılıyor, kurumların faaliyetleri neler bunlara vurgu yapmak istedim. Özellikle 6284 sayılı Kanun'un ve bu mevzuatla çalışan hizmet sunuculara yönelik adliyeler, sağlık çalışanları, kolluk, il göç idaresi ve şube müdürleri bunlara yönelik eğitimler gerçekleştirdik. Altını çizmek istiyorum şu durumun: Bu, sadece Aile ve Sosyal Hizmetler tarafından verilen eğitimler değil, hep beraber, bütün kurumlar olarak verdiğimiz eğitimler bunlar. 2024 yılı içerisinde 13.325 kişiye biz bu eğitimleri verdik. Yine, muhtarlara yönelik özellikle şiddet vakalarında nasıl hareket etmeleri gerektiği, yönlendirmelerin nasıl olacağına dair de 366 muhtara ulaştık. Tabii, bu 2024 verisi sadece, her sene bunlar tekrardan yenileniyor. Yine, kanuni bilgilendirmeye yönelik materyal ve afişleri dağıttık; 3 bine yakın broşür ve afiş dağıttık. Jandarma personeline, er, erbaşlara, Emniyet personeline yönelik eğitimlerde 2.573 kişiye eğitim verildi, 10 bin kişiye KADES'le ilgili bilgilendirme yapıldı, kadınlarla ilgili sağlık okur yazarlığıyla ilgili de 2.614 kişiye eğitim verildi. Özellikle kırsal kesimde yaşayan ve geçici uluslararası koruma statüsünde olan kadınlara yönelik de kadın sorunları ve ihtiyaçlarına yönelik 5 araştırma yapıldı.

Arz ederim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkürler.

Zamanınızı inanılmaz dengeli kullandınız, sağ olun.

Sayın Rezzan Yavuz'a teşekkür ediyoruz.

Şimdi de bölgede kadına yönelik ayrımcılık ve şiddete etkileyen sosyokültürel değerler ve mekanizmalar konusunda Üniversitesi Fen, Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, hocalarından Profesör Doktor Şevket Ökten Hocamızı dinleyeceğiz. Ancak, demin söylemeyi unuttuğum notları söylemek istiyorum: Milletvekili arkadaşlarımızı tanıtmak gerekiyor. Önce, sağ taraftan ev sahibi milletvekilimiz Sayın Cevahir Asuman Yazmacı, Şanlıurfa Milletvekilimiz bizimle birlikte; yanında Sevda Erdan Kılıç Milletvekilimiz, İzmir Milletvekili bizimle birlikte; bakayım, listede görmüyorum ama kendisi burada Sayın Mustafa Alkayış Vekilimiz burada, Adıyaman Milletvekili. Kadına Şiddet Komisyonunun erkek üyelerinden ama Komisyonumuzun en devamlı üyesi olduğunu ve madalyayı hak ettiğini de burada, bu çalıştayda zabitlere da girerken bir kere daha tebrik edeyim, söyleyeyim. Komisyonumuzun kadın vekillerinden bile daha devamlı, benden sonra 2'nci sırada neredeyse. "Bazı kadın vekillerimizden." diyelim, onu belirtelim; Sol tarafımızda Sayın Ayşe Sibel Ersoy, Adana Milletvekilimiz, o da en devamlı milletvekillerimizin başında; Cevahir Vekilimi söylemedim, zaten burada olanlar en devamlı olanları gösteriyor. Az önce uçağa yetişmek zorunda kalan Kastamonu Milletvekilimiz Sayın Fatma Ekmekçi buradaydı. Ben de İstanbul Milletvekili ve K0omisyon Başkanı olarak buradayım. Ayrıca, bize eşlik eden, çalıştayımıza katılan bakanlıklardan gelen değerli uzman arkadaşlarımız var, profesyonel uzmanlar. Türkiye Büyük Millet Meclisi uzmanları, yasama uzmanları arkadaşlarımız burada, Türkiye Büyük Millet Meclisi Basın, Yayın, Televizyon Bölümü görevlisi arkadaşlar burada ve ayaktalar, çalışıyorlar.

Toplantıya girmeden evvel aldığım bir bilgiyi de vurgulayayım. Belki yeri geldiği zaman kendileri de söyleyecektir. Şanlıurfa'da mutluluk verici bir haber duyduk: 2025 yılında yani bugün 15 Mart 2025, bu tarihe kadar yaklaşık iki buçuk ay -nazar değmesin, bundan sonra da öyle devam eder- Şanlıurfa'da kadına şiddet sorun olmaktan çıkmış gibi gözüküyor bugüne kadar yani şu tarihe kadar sıfır vakayla karşı karşıya imişiz. Kendilerine de söz verdiğimiz zaman bunları da duyacağız. E, alkışlayın o zaman.

(Alkışlar)

Evet, alkışlanacak bir ildeyiz "Nazar değmesin." diyerek.

Sayın Profesör Doktor Şevket Ökten Hocamız, buyurun.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Meclisimizin değerli üyeleri, hepiniz hoş geldiniz, saygıyla selamlıyorum. Böyle anlamlı bir konuda memleketimizde, üniversitemizde sizi görmekten, ağırlamaktan onur duyuyoruz.

Ben sosyoloji bölüm hocasıyım. İsmim Profesör Doktor Şevket Ökten. Ben de kadına, daha doğrusu bölgede kadının konumunu, kadın ve erkek ilişkileri, belki de kadına ayrımcılık ve şiddetini de aslında doğrudan etkileyen koşulları yaratan kültürel kodlarla ilgili konuşacağız. Tabii, bunu söylerken şunu söylemem gerekiyor: Sosyolojik bakacağım. Komisyon Başkanımız da sosyolog, bilir, Wright Mills'in "sosyolojik bakmak" dediği sosyolojik tahayyül, çok özetle herhangi bir konuyu, herhangi bir olguyu zaman ve mekân bağlamında, onu yaratan toplumsal koşullar bağlamında ele almak yani bu çok önemli bir şeydir, öteki türlü konuyu anlamak, algılamak, teşhis etmek zor oluyor, yanlış oluyor çoğu zaman. Yani diyelim ki İstanbul'dan baktığımız zaman Urfa'daki kadının durumunu anlamak zor olur. Diyelim ki zaman bağlamında da öyle, kentteki bir kadının durumuna köyden baktığınız zaman anlamayabilirsiniz veya kentten baktığınız zaman kırsaldaki bir kadının durumunu anlamayabiliriz dolayısıyla bir "sosyolojik bakış" dediğimiz çok değerli olan bir bakış bu. Aslında konuyu kendi zamanında, mekânında ve kültürel şartlarında bakmak lazım. Aslında bu anlamda bu toplantı son derece önemli yani belki de çünkü böyle konular konuşulduğu zaman sanki şiddet daha çok böyle buralara geldikçe artıyormuş gibi böyle bir tedirginlik içerisindeyiz. Rektörümüz de hemen zaten öyle bir imaj verdi, ben de yani korkuyorum şimdi çünkü şöyle korkuyorum; bu tür toplantılarda konuştuğumuz zaman genelde böyle şu anda çünkü Emniyet Müdürü ve işte savcılar falan burada, "Ya, hocam, ilimizi niye böyle gösteriyorsunuz?" gibi şeylerle de karşılaşabiliyoruz ya da "Ya, aslında böyle değil bu memleket imajı." Biz sosyologlar, biz bilim adamları olanı olduğu gibi, üstelik

kendi şartlarında anlamaya çalışırız çünkü bizim turistik veya başka türlü kaygılarımız da yok çünkü sorunu doğru olarak ortaya koymadığımız zaman anlamak da zor oluyor. Kaldı ki yani ben baştan bunu söylerken sunacağım şeylerin olumsuz olacağı anlamında söylemiyorum yani varsa öyle bir şey ortaya koymak son derece önemli çünkü sorunu görmezden gelmek sonradan daha büyümesine sebep olabiliyor.

Böyle bir girizgâhtan sonra, şimdi, mesela diyelim ki kavramı bile dikkatli kullanmak istiyorum. Şimdi, mesela, toplumsal cinsiyet mi diyeceğim, ne diyeceğim kadın-erkek eşitliği mi, bilmiyorum yani derdimi şöyle ifade edeyim: Yani bizim iki türlü cinsiyetimiz var. Dediğimiz gibi yani bir erkek ve kadın doğuştan erkek ve kız çocukları olarak dünyaya geliriz fakat bu erkek ve kız çocuğu, erkek ve kadınların her kadında hayata katılım biçimi, hayata katılım oranı, nasıl algılandığı, nerede duracağı, "kadın" denilince kadının neler yapabileceği, neler yapılamayacağı gibi algılar hepimizin malumu. Zamandan zamana ve toplumdaki topluma değişir dolayısıyla kültürel ve toplum bağımlıdır. Yani mesela, bundan yirmi yıl önce ben çok yaşlı da değilim, buradakiler hatırlar, Urfa'da diyelim ki mesela, kız çocuklarının eğitime katılımı veya kız çocukları için, kadın için söylediklerimizle bugün söylediklerimiz aynı değil. Aynı şekilde Urfa'da kadının çalışma hayatına katılım oranı, kadının yapabilecekleri ve yapamayacakları Çanakkale, Ankara, İstanbul'da da farklılık gösterir. Dolayısıyla, bu birinci sınıf sosyoloji öğrencilerine öğrettiğimiz bir şeydir. Her kültüre kendi kültürel bağlamında bakmak lazım. Bu anlamda bir hiyerarşi koymak da son derece yanlıştır. Yani genelde biz böyle buralara doğru geldikçe, savunmada kalan bir pozisyonda gibi duruyoruz, aslında her kültür yatay düzlemde eşittir ve kendi bağlamında değerlidir, son derece değerlidir ve bunu anlamak ancak kendi şartlarında mümkündür. Dolayısıyla, ben de bugün yani Şanlıurfa'da daha doğrusu bölgede aslında bu bölge dediğim de aslında büyük anlamda Türkiye'yi de kuşatan -hocamız bilir- Orta Doğu'nun bir kültürel kodlarına değineceğim. Yani aslında bu toplumsal cinsiyet literatüründe bir Orta Doğu'nun kadın imajıdır. Yani dolayısıyla bu, sadece Urfa'ya özgü bir şey değildir ama bence Urfa'yı, bölgeyi ve belki Orta Doğu'yu da büyük oranda yansıtan bazı kültürel kodlara değineceğim. Yani "toplumsal cinsiyet rejimi" kelimesi ağızdan zaman bundan kastım şudur: Yani bu anlamdaki kadın ve erkeğe yönelik düzenlemeler veya kadın ve erkeklerin konumuyla ilgili işleyiş ne durumda onu kastetmek istiyorum.

Şimdi, dediğim gibi, her toplumda "toplumsal cinsiyet rejimi" dediğimiz kadın ve erkeklerin nerede durduğu, nasıl görünürlüğü o kültürün, ekonomik, sosyal, politik yapısından doğrudan etkilidir. Dolayısıyla, bu, "Ay Urfalılar böyledir veya işte Çanakkaleliler böyle olduğu için!" değil, bu belki bin yıllar süren bir üretim, birlikte yaşama, toplumsal etkileşimle ortaya çıkan süreçlerle belirlenen konumlardır. Bu anlamda sevgili katılımcılar Urfa'ya baktığımız zaman, daha doğrusu bölgede -yani bunu anlaşılabilir diye söylüyorum- daha çok erkeği öne çıkaran, bu kamusal hayatın hemen hemen her alanında iş hayatında... Şimdi baştan bir dipnot koyayım, genelde böyle sınıfta anlatırken veya böyle bir toplantıda anlatırken "Hocam, yok öyle değil." Ben genel olarak... Yani şimdi böyle toplantılarda belki geçerli değil ama bu söylediklerim çok daha kırsalda belki geçerli olabilecek şeyler. Şimdi, daha çok dedik ki erkeği merkeze alan... Bu, aslında Orta Doğu'da ataerkil -çok böyle sosyoloji kelimelerle boğmak istemiyorum- dediğimiz erkeğin daha çok egemen olduğu, işte ailede, kamusal alanda, iş hayatında erkeğin kadına göre görece daha çok hiyerarşinin üssünde bulunduğu bir sistematüğün geçerli olduğunu görebiliyoruz. Peki, bunun yani bizim için önemli olan taraf şu: Bölgede ve Orta Doğu'da -ben bölge diyeceğim siz Orta Doğu anlayın- bölgede yani erkeği merkeze alan bu anlayışın temel sebebi -birçok sebebi var- temel kodu nereden geliyor? Baktığımız zaman arkadaşlar, sevgili katılımcılar; yani kadının ve erkeğin önemini tanımlayan, önemini belirleyen bir soy ideolojisinden bahsediyoruz. Yani, üreme ve soyun devamında kadın ve erkeğin rollerinin önemi onlara toplumsal hayatta da efendim bir yer biçiyor. Baktığımız zaman bütün Orta Doğu toplumlarında Türkiye'nin de içerisinde olduğu tabii, bu, Orta Doğu'dan kalan gelenekler bugün hâlihazırda Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, Türkiye'nin diğer yerlerine göre daha fazla görülüyor o anlamda söylüyorum. Tohum ve toprak metaforuyla özetlenen bir soy ideolojisinin hâkim olduğu görülüyor. Nedir bu? Bu, soyun kıvılcımını çakan, soyun yaratıcısı konumunda olan tohumun taşıyıcısı erkek, sadece o tohumu besleyen, geliştiren toprak da kadın oluyor. Yani dolayısıyla bizim kültürde kadının sürekli toprağa benzetilmesinin, toprağın namusla, kadının namusla özdeşleştirilmesinin aslında kültürel bir mantığı buradan da geliyor. Şöyle hatırlayınız: Şimdi, mesela, diyelim ki Suriye savaşında, Bosna'da, işte Irak'ta, her yerde gördük, aslında, kadınlar, hiçbir savaşın başlatıcısı ve sebebi olmamalarına rağmen, bizzat savaş sürecinde, savaş sonucunda, işte, göç başladıktan sonra göç yollarında, sonra kaldıkları konteyner veya çadır kentlerde veya sonradan geldikleri, yerleştikleri kaynak, hedef ülkelerde, kaldıkları yerlerde, iş hayatında sürekli tacize, tecavüze uğruyorlar. Niye yani kadınların suçu nedir? İşte, demin söylediğim, aslında o toplumsal cinsiyet algı değerleriyle ilgilidir. Dikkat ederseniz, bir düşman bir memlekete girdiği zaman o memleketi işgal ettiğini, fethettiğini belirtmek için önce bayrağını kaldırır değil mi? Genelde de kadınlarına tecavüz eder. Niye? Çünkü toprağı işgal ederken ekonomik varlığının teminatı nasıl topraksa "düşmanın" tırnak içerisinde söylüyorum biyolojik devamını da kadın sağlıyor. Hele Orta Doğu'ya doğru gelince bayrak nasıl namussa, kadın da bir o derece namus olduğu için tırnak içerisinde söylüyorum "düşmanın" onurunu zedelemiş olmakla düşmanın onurunu kırmış oluyorsunuz. Gördüğümüz gibi arkadaşlar, bu makro bağlamda kadınların savaş, göç gibi büyük şeylerde ve iş gibi diğer hayatlarda, diğer alanlarda şiddete, ayrımcılığa maruz kalmasının elbette ki en önemli sebeplerden bir tanesi onun biyolojik varlığıyla ilgilidir; zayıftır kadın, onu ele geçirmek, belki şey yapmak... Bunu söylemek bile hoş değil, bir boyutu buysa... İkinci boyutu ve en önemlisi, o toplumda kadınlara yüklenen bu değerdir.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hocam, son üç dakikanız kaldı.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Öyle mi? Ben daha başlamadım bile.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Onu kullanarak devam edersek...

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - O zaman böyle bir soy anlayışının erkeği merkeze aldığını, kadını bu doğum ve soyun sürdürülmesinde ikinci plana attığı, ikinci derece önemsedığı için böyle bir hiyerarşi doğuran bir anlayışın olduğunu görüyoruz.

Evet, hızlı hızlı geçiyorum o zaman.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sorularla ben yardımcı olabilirim ama isterseniz siz kendi sunumunuzu tamamlayın.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Olur.

Tabii, bu Orta Doğu için geçerli olan bir boyuttu. Mesela, diyelim ki bölgenin kendine has bazı özellikleri kadın ayırmıcılığı veya diyelim ki bazı alanlarda dışlanmasına, ötekileştirilmesine ve şiddete maruz kalmasına etki eden bir boyutlarından bir tanesi de tabii buralarda geçerli. Mesela, diyelim ki akraba ve aşiret sistemi, büyük aile boyutu... Çünkü neden, bu niçin önemli? Çünkü gerek erkek olsun gerek kadın olsun ama daha fazla kadın olmak üzere burada insanlar yani başlı başına özgür "entite" bir varlık olmaktan öte, belli bir ailenin, belli büyük bir ailenin üyesi olarak tanımlanır ve kodlanılır; bu, kadın için çok daha böyledir. Aynı şekilde, erkeklerin başına gelen bir iş, bu anlamda sadece erkeği, bireyi değil bütün aileyi ilgilendirdiği için bu kadın için çok daha böyledir. Dolayısıyla kadının namusu da aileyi, bütün bir ailenin namlusunu temsil ettiği için ailenin bütün erkekleri tarafından son derece üzerinde titizlenen ve hatta bazen erkeği bu anlamda kadından çok daha fazla iki taraflı bir bıçak gibi sıkıştıran kontrol mekanizması söz konusudur. Çünkü burada erkek işte, anne, bacı, hala, teyze gibi ailenin bütün üyelerin namusundan bir şekilde sorumludur. Bu anlamda başına gelebilecek herhangi bir olay sadece o bireyin değil bütün ailenin şeyi olduğu için bu da bu anlamda bir kadını ötekileştiriyor.

En önemlisi de arkadaşlar, erkek ve kadının konumunu bu şiddet bağlamında etkileyen önemli bir bakışa da değineceğim, ondan sonrasını belki sorular gelirse teferruatlandırırız.

Yine "onur toplumu" da dediğimiz Orta Doğu toplumları için genelde "onur toplumları" denir. Yani Türkiye'nin de içerisinde olduğu Orta Doğu toplumlarında biz onur veya gurur -bazen gurur da deriz- biz onur toplumuyuz; "honour&shame" diye çevrilir, onur ve utanç toplumu. Yani bu dikotomide işleyen bir şey var sürekli bir şekilde. Burada önemli olan ve kadını olumsuz etkileyen bizim açımızdan önemli bir tarafı şu: Onuru erkek temsil ederken utanç daha çok kadın üzerinden tarif ediliyor. Dolayısıyla yani kadınının iffeti bütün ailenin şerefini ve namusunu temsil ettiği için bu anlamda kadının büyük bir baskı altında olduğunu söyleyebiliriz. Peki, bu "kadının iffeti" başlığı veya parantezinde tanımlanan şeyler de çok ayrıntılı ve ağır şeyler olduğu için yani bu, Orta Doğu'da, hatta Batı'da bile yani Batı'ya göçmüş Orta Doğulular tarafından da çok literatüre konu olmuştur. Bazen iffet dışı sayılan bir bakış, bir karşılaşma, bir giyinme biçimi bile kadını şiddete maruz kalabilen bir şey yapmıştır.

Ben bunu bir örnekle, mesela, bir kadın olmanın ne kadar zor olabileceğini... En son şöyle bir kitap olarak bastık da bunu. Mevsimlik tarım işçileri üzerinde bir çalışma yaptık biz. Biliyorsunuz, bu anlamda Şanlıurfa çok önemli, mevsimlik tarım işçisi dışarıya gönderen bir il. Şimdi, mesela, oraya gittiğimiz zaman bunu net bir şekilde gördük çok değerli katılımcılar. Yani o kadar çok başlık var ki on beş dakikada herhâlde yetiştiremeyeceğim.

Mesela, yaptığımız bütün çalışmalarda ve bu alanda yapılan birçok çalışmada -bilmiyorum, daha önce elinizde çalışma var mıdır- şu soruyu soruyor: Sizin için kadının görevi nedir? Kadın nedir, neyi temsil eder ve kadının görevi nedir? Yüzde 80'den düşmemek üzere bütün çalışmalarda bu bölgede kadının görevi anneliktir. Peki, görevi nedir? Çocuk doğurmak, eşine ve çocuklarına bakmak olarak nitelendiği için bu, hem istihdamda hem diğer bütün alanlarda kadını eve daha çok bağımlı kılan ve iş hayatında çalışırken de emeğini görünmez kılan bir yaklaşımdır.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkürler Hocam, süreniz doldu.

Soru-cevap bölümünde devam ederiz.

Sağ olun.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Peki, ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ancak şunları söylemek isterim sizin açıklamalarınızdan sonra. Bunları belki bütün sunumların ardından soru olarak da size soracağız ya da şimdiden sormuş gibi kabul edin, o zaman da yanıtlarını sizden rica edelim.

Şimdi, bu toplumsal cinsiyet kavramı üretilmiş, yapay bir kavram mı günümüzde, yoksa gerçek bir kavram mı? Yani toplumsal gerçeği ne kadar yansıtıyor? Siz de sosyolojik tahayyülden söz ettiniz ama arkadaşlarımıza ben de vurgu yapayım: Sosyal gerçek kavramı üzerinden gidersek sosyal bir gerçek mi bu toplumsal cinsiyet, toplumsal roller kavramı, yoksa medyanın ya da birtakım akademik kurumların ürettiği suni bir kavram mı?

Şimdi, bu soruyu sorarken bunun ardında, bu sorunun arkasında dün ve bugün ziyaret ettiğimiz, milletvekillerimizin ziyaret ettiği Göbeklitepe ve Karahantepe'deki gördüklerimiz yatıyor. 12 bin veya 14 bin yıl öncesini gördük, orada da kadın - arkeolojik bulgular bize gösteriyor ki bu, müzede de var, Şanlıurfa Müzesinde gördük bugün- kadın 14 bin yıl önce evinin önünde yemek pişiriyor. Şimdi, 14 bin yıl önce medya yokken, üniversiteler de yokken, akademisyenler de yokken bugün "toplumsal cinsiyet" ve "toplumsal rol" olarak adlandırılan bir duruma tanık olduk biz. Yani eğer bu durum bir toplumun ürettiği bir cinsiyet, biyolojik cinsiyet değil de toplumun ürettiği bir cinsiyet ise 14 bin yıl önce toplum bunu nasıl üretmiş olabilir? Yoksa bu biyolojik bir gerçeklik mi? Bunun cevabını sizden rica edeceğiz.

Kültürel faktörlerden çok söz ettiniz. Bu, toplumda yanlış anlaşılabilen, bazen de Komisyonumuzun üyeleri tarafından yanlış anlamlandırılabilen bir durum. Kültürel faktörler ya da psikolojik faktörler öne çıktığı zaman sanki suça meşruiyet kazandırılmış gibi anlaşılıyor; onu mu kastettiniz? Son olarak da "onur ve utanç toplumu" derken bu, sanki Orta Doğu'nun, bu bölgenin kavramlarıymış gibi. Eğer öyleyse Batı toplumlarında kadının onuru, erkeğin onuru veya kadının utancı varken erkeğin utancı yok mu? Batı toplumunda erkekler utanmadan mı iş ve eylem peşindeler? Yani bir suç olduğu zaman erkekler utanmıyor mu veya kadınlara karşı bir mağduriyet üretici suç işlendiği zaman sadece kadınlar utanıyor Doğu'da da, Batı'da kadınlar utanmıyor mu? Yani insanı yaratılışıyla, gerçeklikle bunlar nasıl bağdaştırıyor? Bunları rica edeceğiz sizden.

Şimdi, ben beş dakikalığına yönetim görevini Cevahir Başkanımıza terk edeceğim.

Şimdi Doçent Doktor Fatma Çakmak Hocam kadına yönelik şiddet konusunda kültürel kodların etkisi ve şiddetin önlenmesinde dinî referansların önemini anlatacak.

Buyurun Hocam.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ DOÇ. DR. FATMA ÇAKMAK - Teşekkür ederim.

Ben de öncelikle bütün misafirlerimizi saygıyla selamlıyorum.

Konunun önemine binaen hem bir kadın olarak hem de bir akademisyen olarak uzun yıllardır da sahada bu konular üzerine çalışan biri olarak hassaten sorunun yerinde gözlemlenmesi ve dinlenilmesi açısından burada olunmasını da çok değerli bulduğumu ifade etmek istiyorum.

Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi din sosyolojisi ana bilim dalı öğretim üyesiyim. Alanım itibarıyla sahada din ve kültür ilişkisi, din ve toplum ilişkisi üzerine çeşitli çalışmalar ve araştırmaları yıllardır yapıyorum. Bu bölgenin insanı olduğum için - kendinde Şanlıurfalıyım- hassaten kadın sorunu üzerine de eğilmeye çalıştım. Bu bağlamda, hocamın bıraktığı yerden, kültür ve şiddet ilişkisini doğru kurmak gerektiğini öncelikle ifade etmek istiyorum. Bazen kültürü şiddetin tek sebebiymiş gibi afiş ettiğimizde o zaman kültüre dair bütün değerler alanını da bu sefer boşaltmış oluyoruz. Burada da ciddi başka bir sorun karşımıza çıkıyor. O yüzden, kültür ve şiddet ilişkisini konuşurken çok dikkatli olmak gerektiğini de vurgulamak isterim.

Diğer taraftan, eğer kültür ve şiddet diye bir başlık kuruyorsak demek ki kültür içerisinde şiddeti besleyen ya da destekleyen birtakım mekanizmalar var ki biz bu başlığı kurmak zorunda kalıyoruz. Kültür konusunda iki uç noktaya savruluyoruz çok uzun yıllardır. Birincisi, kültürü kutsayan bir yapımız var. Kültürdeki hiçbir mekanizmanın layüsel yani sorgulanabilir olduğunu düşünmüyoruz ve çok muhafazakâr yaklaşıyoruz bazen kültüre. Böyle yaklaştığımızda kültür içerisindeki yanlışları sorgulama şansımızı da kaybetmiş oluyoruz. Zaman zaman da kültürün bütünüyle değişmesi gerektiğine inanıyoruz ve bütün kültürel değerler alanının aslında bir ayak bağı olduğuna kanaat getirerek hepsinden kurtulmaya çalışıyoruz, bu da karşımıza başka bir boşluğu çıkarıyor. O yüzden, bu kültür konusunda iki uç noktaya savrulmamak da önemli.

Tabii, karşımıza kültür ve şiddet ilişkisini kadın bağlamında kurduğumuzda zihin kalıpları, zihniyet meselesi çıkıyor kuşkusuz. "Zihniyet" dediğiniz şey aslında insanın doğduğu andan itibaren içinde doğduğu toplumda duyduğu cümleler, maruz kaldığı davranış biçimleriyle aslında bilinçaltında oluşturduğu kendine ait davranış kalıpları. Zihniyet kalıplarından bunu kastediyoruz. Zihniyet kalıplarının nesilden nesile toplu bir şekilde aktarılması da karşımıza kalıp yargıları çıkarıyor dolayısıyla şiddet konusunda zihin kalıpları ve kalıp yargılar çok önemli bence. Neden? Çünkü, eğer şiddetin normal görüldüğü ya da sıradanlaştığı bir zihniyet kalıbı içerisinde hareket ediyorsak dolayısıyla şiddet toplumda kaçınılmaz bir şekilde yaygınlaşacaktır çünkü sorgulanabilir bir şey olmaktan çıkıyor normal karşılandığında. Tabii, burada alanım din olduğu için hassaten sahada yaptığımız çalışmalarda maalesef bölge üzerinde karşımıza çıkan bir mevzu var. Bu da bölgede özellikle din ve gelenek alanının çok iç içe geçmiş olması. Bu bir sorun. "Din" dediğimiz mekanizma neyi temsil ediyor, "gelenek" dediğimiz mekanizma bölgede tam olarak neyi temsil ediyor? Burada bir problem var çünkü bazen geleneğin yanlışlarının din gibi algılandığının, dinin yerine ikame edildiğini görebiliyoruz. Bu karşımıza töre cinayetleri gibi aslında çok muhataralı konularda maalesef çıkıyor. Bu yüzden, Türkiye dindarlığını, Türkiye'de toplumun dini nasıl baktığını irdelemekle birlikte hassaten, bölgenin dindarlığının, geleneksel dindarlığının da ayrıca irdelenmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bölgede geleneğin dinle birlikte karıştığı, harmanlandığı ve ikisi arasındaki geçişkenliğin kaybolduğu bir dindarlık biçiminin maalesef karşımıza çıkıyor. Bu da dinî referansların şiddetin önlenmesinde etkili olmasını önüyor maalesef. Yani siz ne kadar dinî referanslarla bölgedeki şiddeti azaltmaya çalışsanız bile, o zihin kalıpları maalesef bunu engelliyor. Tabii, biz genellikle şiddet meselesini dış disiplin mekanizmaları üzerinden çözmeye çalışıyoruz yani daha kriminal, işte devletçi çözümler ve kanunlarla uyguluyoruz ama özellikle kendisini muhafazakâr olarak tanımlayan toplumlarda, bölgelerde iç denetim mekanizmalarının harekete geçirilmesi, en azından dış denetim mekanizmaları kadar önemli. İç denetim mekanizmalarından kastettiğim şey de tabii ki insanın ahlaki ve dinî duyarlılık alanlarında yeniden aslında bu meseleleri gözden geçirmesi ihtiyacını kastediyorum.

Toplumda şiddete zemin oluşturan bazı kodlar var -hocam da kısmen bahsetti- ben üç başlıkta bunları özetlemek istiyorum. Üç başlığa indirdiğimizde; birincisi, kadının değersiz görülmesi oluyor. Değersiz görülmesi erkeğin asli bir unsur olarak görüldüğü, kadının ise bu asli unsurun tamamlayıcısı olarak algılandığı bir toplumda hâliyle kadına yönelik şiddet de artıyor. Çünkü insan değerli gördüğü bir varlığa karşı şiddet uygulamaktan imtina eder, değersiz görülen varlığa karşı daha hoyrat ve kaba davranma haddini ve hakkını kendinde görebilir. Bu yüzden, kadının değersiz görülmesi bence kültür içerisindeki kodlardan birincisi. İkincisi de kadın ve erkek arasında bölgede bir hiyerarşik ayrımın gerçekleşmiş olması. Yine burada erkek kendisine itaat edilen konumdayken kadının da bu itaati göstermesi gereken bir konumda hiyerarşik olarak konumlandırılması kadın ve erkek arasındaki bu şiddet meselesini çözmemizde maalesef engel teşkil ediyor. Burada dinî referanslar -Sayın Müftümüzde burada kısmında ayetler ve hadislere çok detaylı olarak değinmek mümkün çünkü zaten dinî referanslar hiçbir şekilde bu hiyerarşiyi, bu değersizleştirmeyi desteklemiyor. Burada bir problem var, az önce bahsettiğim o geleneğin dinselleşmesi meselesi, işte burada problem. Dinî referanslar desteklemiyor fakat biz toplumda bunun karşılığını görmüyoruz. Kendisini muhafazakâr olarak tanımlayan bir toplumda maalesef bu dinî referansların etkisini göremiyoruz ya da bunu ne kadar deklare etmeye çalışırsanız çalışın, zihniyet kalıplarına dönüştürmemiz mümkün olmadığı için maalesef uzun süreli çözümler de üretmiyoruz. Üçüncü kod, yine kadın ve erkek ilişkilerinde bölgede özellikle mülkiyet ilişkisinin etkili olması. Bundan kastım da şu: Kadının daha çok erkek tarafından sahip çıkılması gereken bir varlık olarak algılanması. Burada kadını koruma ve kendisini kadının sahibi olarak görme arasında çok ince bir çizgi var. İşte, bu koruma mevzusu maalesef yanlış anlaşıldığı için çoğu zaman kadını koruma vasfı, özellikle evlilik kurumunda kendini kadının sahibi olarak görmek gibi başka bir boyut kazanabiliyor ve bu da maalesef onun üzerinde sonsuz tahakküm hakkını erkeğe verdiği için hissiyat olarak kadına yönelik şiddetin arttığını görebiliyoruz. Oysaki, İslam kadın ve erkek arasındaki ilişkiyi mülkiyet temeli üzerine değil, emanet kavramı üzerinden ele alır. Kadını bir emanet olarak aslında görür ve değerli kılar. Yine, burada dinî referansların toplumla yeterli düzeyde ya da doğru bir şekilde buluşmadığı sonucuna çıkabiliyoruz.

Yine, namus meselesi de aynen kadın ve erkek arasındaki bu mülkiyet ilişkisinin bir sonucu olarak karşımıza çıkıyor. Nitekim, biz bölgede, özellikle sahada, ailenin bütün erkek bireylerinin küçük ya da büyük hiç fark etmeksizin, yaşı kendisinden küçük bile olsa bir kadının küçük kardeşleri bile aile içerisinde kendisini kadının namusundan sorumlu hissedebiliyor. Bu bölgede kolektif bir namus algısının maalesef yaygınlaşmasına sebep oluyor ve kolektif namus algısı da kadının sınırlarını olabildiğince daraltıyor ve kadının namusunun tek taşıyıcısı, tek öznesiymiş gibi maalesef algıladığı için kabahat her zaman kadında aranıyor ve çoğu zaman da kadında bulunuyor maalesef. Tabii, Urfa özelinde, özellikle son on yılda Suriye göçüyle ilgili başka bir boyut

kazanan kadına şiddet meselesi de var. Göçle birlikte kadınların dezavantajlılık, özellikle göçmen kadınların dezavantajlılığı şiddete farklı boyutlar kattı, bunu gözden kaçırmamak lazım. Yine sorunlu din dili; benim alanım din olduğu için, ilahiyatçı olduğum için bu konudan çok muzdarip olduğumu ifade etmek istiyorum. Siz ne kadar dinin aslında sahil ve doğru yönlerini anlatmaya çalışırsanız çalışın, toplumda etkili olan din dili neyse toplum kalıplarını ona göre oluşturuyor ve bugün Türkiye'de hâkim olan din dili kadını öteleyen, ötekileştiren, değerliymiş gibi gösterirken bile aslında değersizleştiren bir din dili olarak çıkıyor karşımıza, en azından benim gözlemim bu biraz maalesef. Medya vaizlerinin yaklaşımı, kadın konusuyla ilgili olarak aslında kadının onurunu ve haysiyetini inciten birtakım dinî referanslar üzerinden kadın konusunu ele almaları bence din dili meselesinde bu konu bağlamında çok ciddi bir şekilde düşünmemiz gerektiğini karşımıza çıkarıyor.

Zihniyet dönüşümünde iç denetim ve dış denetim mekanizmalarının birlikte işletilmesi gerektiğini düşünüyorum. Kadının onuru, haysiyeti, erkeğin onuru, haysiyeti, her ikisi birlikte düşünülmeli. Kadına şiddet konusunu çok fazla konuştuğumuzda şiddetin diğer türlerini bazen geride bırakabiliyoruz. Bu bağlamda, her zaman şiddet konusunun bir bütün olarak ele alınması gerektiğini de düşünüyorum. Toplumsal şiddetin genel olarak tırmanışındaki faktörleri tespit edebildiğimizde doğru bir şekilde kadına şiddetin de aslında sebeplerini tespit etmiş oluruz çünkü ben toplumda genel anlamda bir şiddet tırmanışı da görüyorum. Bu şiddet tırmanışının farklı sebepleri var ve kadın da burada -az önce saydığım- değersiz görülmesi, hiyerarşik olarak erkekten aşağıda sayılması ve mülk gibi görülmesi gibi sebeplerden dolayı daha fazla şiddetin mağduru oluyor ve maalesef, sonuçta, işte şiddetle ilgili aslında hiç de görmek istemediğimiz bir tabloyla karşı karşıya kalıyoruz.

Sonuç olarak, dinî referanslar boyutunda şöyle toparlamak istiyorum: Türkiye'de Diyanet İşleri Başkanlığı aslında personel ağı itibarıyla Türkiye'deki bütün mahalle, sokak, vesaire her yere nüfuz edebilecek bir mekanizmaya, bir ağa sahip. Bu yüzden, Diyanetin aslında bu konuda görev alması, öncü olması gerektiğini düşünüyorum. Toplumda doğru dinî referanslarla buluşturamadığımız müddetçe şiddet konusunda bir zihniyet dönüşümü yaratabileceğimize çok da kanaat getiremiyorum maalesef çünkü iç denetim mekanizmaları yani dinî ve ahlaki kodların harekete geçmesi ancak bunun mümkün olabilecek. Yani Bourdieu'nun ifade ettiği gibi yani "Kadın ve erkek ilişkisi bir tahakküm ilişkisidir." diyor Bourdieu ve bunun tek çözümünün aslında eğitim ve devlet olduğunu söylüyor. Galiba bir klişe de olsa bunu tekrar etmek zorunda kalıyoruz, toplumu bilinçlendirmek zorundayız. Doğru bir şekilde toplumun zihniyet kalıplarının dönüşümünde bütün aracı mekanizmaları hep birlikte devreye sokmak zorundayız çözüm konusunda.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkür ederiz Sayın Çakmak.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ DOÇ. DR. FATMA ÇAKMAK - Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Şimdi de ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine ilişkin yasanın getirdiği yenilikler ve öneriler konusunda İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Fakültesinden Avukat ve Doktor Öğretim Üyesi Sayın Mehmet Doğar.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ HUKUK MÜŞAVİRİ AV. DR. MEHMET DOĞAR - Ben sunumumu ayakta yapabilir miyim?

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - İstedığınız gibi.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ HUKUK MÜŞAVİRİ AV. DR. MEHMET DOĞAR - Şimdi kendimi tekrar tanıtayım, Avukat Mehmet Doğar. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğretim üyesiyim, yirmi beş senelik avukatım. Aynı zamanda, Harran Üniversitesinin de hukuk müşaviriyim. Herkese tekrar merhaba diyeyim.

Ben bu toplantıda sizleri gereksiz verilerle -gerçi aldım onların hepsini ama- tüm sunumun hepsini geçeceğim, size daha pragmatik, daha sonuç odaklı şeyler anlatmaya çalışacağım. Sunumumun sonunda da hukuki düzenleme talep edeceğim. Hangi alanları istediğimi de bilhassa Sayın Komisyonun not alınmasını istirham ediyorum, arz ediyorum.

Avukatlığa yirmi beş sene önce başladığımda gece bir köylüm, dostum beni aradı, dedi ki bana: "Avukat bey bir köylümüz silah yakalatmış, jandarma karakoluna. Bu jandarma karakolundaki arkadaşımıza, dostumuza gidip hukuken yardım etmenizi istiyoruz." Yeni avukatım, tecrübesizim; "Tabii, neden olmasın? Yardım ederiz." dedim, bunda bir sıkıntı yok. Gittim, girdim jandarmaya, jandarma sağ olsun, bize yardımcı oldu, konuştuk köylümle. "Ne yakalattın?" İşte 2 tane silah yakalatmış. Normal, bildiğimiz -burada asker ağabeylerimiz var, asker meslektaşlarımız var- bir Kırıkkale, bir Beretta yakalatmış, bana diyor ki "Sonu ne olur, nasıl olur?" vesaire konuştuk. Dedim ki: "Ben gerekeni yaparım, elimden geleni yaparım." Dedi ki: "Avukat Bey, boşuna uğraşma." Dedim: "Neden?" Dedi ki: "Savcılığa bile götürmezler, beni bırakırlar." Durdum, dedim: "Nereden biliyorsun?" Dedi: "Otomatik silah yakalatmadım ki, otomatik silah yakalatsaydım cezasının olduğunu biliyorum, beni götürürlerdi, hatta tutuklanırdım. Ama sen rahat ol, beni buradan bırakırlar, giderim." "Peki, ben niye çağırdın?" "O silahları mümkünse geri almaya çalış." dedi. Bakın, beni o yüzden çağırmış.

Anlatmaya çalıştığım şeye sunumumun sonunda tekrar buraya geri döneceğim. Çünkü buradaki o cezasızlık algısını aslında size anlatmaya çalıştım. Sunumun sonunda yine sunumun başına, buraya bağlayacağım.

6284, Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun. Şunların zaten hepsini biliyorsunuz, tekrardan anlatmama gerek yok. Fakat 2 tane yenilik var: "Siber şiddet" ve "İsrarlı takip." Bunlar eski 4320 sayılı Kanun zamanında yoktu. İsrarlı takip, halk arasında "sırnaşma, dadanma" dediğimiz şey, siber şiddet de internet ve elektronik ortamlarda kadına karşı yapılan şiddetin adı. Bunları zaten söylememe gerek yok.

Şimdi, bizde 6284 sayılı Kanun ciddi anlamda çok büyük yenilikler getirmiş. Biliyorsunuz, 2011 veya 2012 yılında kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda bir Avrupa Konseyi sözleşmesi var. "İstanbul Sözleşmesi" dediğim zaman herkes "Evet, oydu." diyecek. İşte biz ondan çekildik 2020 yılında ancak ben bir hukukçu akademisyen olarak size rahatlıkla söyleyebilirim ki 6284, İstanbul Sözleşmesini aratmaz, yeter ki uygulansın. Hani, hep duyuyoruz ya: "İstanbul sözleşmesi olsaydı farklı olurdu, daha iyi sonuçlar alınırdı." Hayır, en kötü kanun, iyi uygulanırsa iyidir; en iyi uygulanmadıktan sonra hiçbir fonksiyonu yoktur.

Çok uzatmayayım. Bu kanun mülki amire şu gördüğünüz 5 tane koruma yetkisini veriyor: Kadına barınma yeri sağlıyor, geçici maddi yardım, mesleki danışmanlık, geçici koruma, kreş vesaire. Adli makamlara yani hâkimlere; iş yeri değişikliği, ayrı yerleşim yeri belirlenmesi, aile konutu şerhi ve kimlikle diğer bilgilerin değişmesi imkânı.

Aile konutu şerhi nedir, biliyor muyuz? Hemen onu da söyleyelim. Bir evin tapusu eğer kocanın veya kocanın ailesinin üzerinde ise oraya bir şerh koyuyoruz. O şerh artık onun satılmasına ne oluyor? Engel oluyor. Ev kiradaysa peki? Kiralıksa da bu sefer yine aile konutu şerhi koyarak ev sahibinin kira sözleşmesini engelliyoruz, kendi kafasına göre sözleşmeyi feshedemiyor.

Son olarak, önleyici tedbirler var. Önleyici tedbirler de bu şekilde. Çok ciddi 15-20 tane size ayrı ayrı sayıp anlatabilirim. Ancak bir de bakın, ilk önce mülki amiri saydım, adli makamları saydım; bir de kolluk görevlilerinin yapabileceği A, B, C ve D şıklarındaki tedbirleri kolluk yani jandarma ve polis doğrudan alabilir hiç kimseye sormadan, kolluk kuvvetleri doğrudan şu 4 tane maddeyi alabilir. Bu, gerçekten de önemli bir yenilik.

Bakın, yaklaştırmama, silah varsa silahın alınması, koruma tedbiri, eşyaların korunması vesaire, her türlü şeyi alabiliyor. Peki, burada esas yenilik ne? Esas yenilik... Hukukun en temel ilkesi şudur: Belge, ispat olmadan karar veremezsin, hâkim yapamaz. Bakın, herhangi bir delil ve belge aranmıyor, kadının beyanı esas; bu, çok büyük bir yenilik. İstanbul Sözleşmesi'nde de, evet, vardı ama bu kadar büyütülecek bir durum olmadığını tekrar sizlere söylemek isterim.

Getirilen diğer olumlu düzenlemelerden biraz önce benden önceki arkadaş söz etti. Panik butonu, çok güzel. Biraz sonra değineceğim. ŞÖNİM, bana göre, bugün kadına mücadelenin mihenk taşıdır. Neden mihenk taşıdır? Çünkü ŞÖNİM'ler ciddi anlamda kadına yönelik şiddeti vatandaş için başvuracağı ilk basamak olması gerekiyor ama bizde nasıl? İlk basamak kolluk yani Jandarma ve polis. Bana göre ŞÖNİM'lerin kadına karşı şiddetin engellenmesi konusunda ilk basamak olması gerekiyor. Biraz sonra ŞÖNİM'lere tekrar geri geleceğim.

Hemen önerimi yapayım. ŞÖNİM'ler biraz sonra anlatacağım yeterli derecede etkin faaliyet gösteremiyor, biraz sonra bahsedeceğim.

Diğeri, e-tespit uygulaması Noterler Birliğinin. E-tespit uygulamasını belki çoğunuz biliyorsunuzdur, e-devlet üzerinden girdiğiniz zaman size elektronik ortamda yapılan siber şiddet, hakaret ve diğer unsurlar; tehdit, şantaj varsa bunu resmi şekilde ne yapıyorsunuz? Tespit etme uygulaması. Noterler Birliği getirdi, muazzam ama bence özellikle dönüşüm konusunda getirilen en önemli şeylerden biri Noterler Birliğinin e-tespit uygulamasıdır.

Adliyelerde adli destek ve mağdur hizmetleri zaten kurulmaya başlandı ve var. Israrla takip suçuna getirilen ceza çok ciddi anlamda iyi bir düzenleme.

ŞÖNİM'ler dediğim gibi, bana göre kadına şiddet eğer bitirilecekse ki bitirme olmaz, asgari seviyeye indirme olur, ŞÖNİM'ler bunun mihenk taşı ama ŞÖNİM'le ciddi anlamda uygulamada problemler yaşıyor. Ben bunları buraya sıraladım, bunları anlatmayacağım tek tek ama benim kendi görüşüm şudur ki: ŞÖNİM'lerin etkinliği artırılırsa ki biraz sonra örnek üzerinden ŞÖNİM'lerin aslında ne kadar önemli olduğunu ve kadına şiddetle mücadeleyi kurumsal hâle getirdiğini anlatacağım. O zaman önemini daha iyi anlayabilirsiniz.

Şimdi, gelelim önerilere. Bu hukuk tekniği açısından kanununda bir düzenleme öneriyorum. Burada herkese karşı 6284 sayılı Kanun'un 1'inci maddesi der ki: "Şiddete uğrayan herkes bu kanundan faydalandır." Doğru, ancak sorun şurada bir hâkim önüne gelen şiddet dosyasında fiziksel şiddeti tespit edebiliyor, bunda bir sorun yok. Fiziksel şiddet zaten bir şekilde ortaya çıkıyor amma velakin duygusal, psikolojik şiddet veya bizim o aile içi, ev içi şiddet dediğimiz şeyi tespit etmek çok mümkün olmuyor. Bu yüzden benim kendi görüşüm şurada kırmızıyla yazdığım 3 kelime yasadaki kanun maddesine eklenmeli. Neden? Fiziksel şiddeti evet, tespit edebiliyoruz ama psikolojik şiddeti hâkim tespit etmekte zorlanıyor. Bu yüzden de koruma tedbiri vermekten imtina ediyor.

Gelelim Urfa ve diğer Suriye komşu iller bakımından önem arz eden hususa. Biliyorsunuz, biraz önce ŞÖNİM Müdürlüğümüzün de yabancı kadınlarla ilgili bir sunumu oldu. Suriye'den özellikle Türkiye'ye yasa dışı olarak giriş yapan sığınmacı kadınlar ikametsiz yaşadıkları için ne yapıyorlar? Kolluk kuvvetlerine başvurmakta çekimser kalıyor. Neden? Sınır dışı edilirim korkusu. Bizde Yabancı ve Uluslararası Koruma Kanunu diye bir kanun var. Orada 55'inci madde der ki: "Gönder, sınır dışı et." Uygulamaya... Uygulamada kolluk kuvvetlerimiz buna müsamaha yani gerekli yardımların yapıldığını söyledi. Ancak bu bir hukuk boşluğudur yani yabancı sığınmacı kadınların herhangi bir sınır dışı edilme korkusu yaşamadan kolluk kuvvetlerine başvurması için yine kanunda ne yapılması lazım? Düzenleme yapılması lazım. Bu bir kanun boşluğudur. Hukukçu varsa aranızda ne demek istediğimi gayet iyi anladılar. Yönetmelikle de bu konuda değişikliğe gidilmesi gerekmektedir.

Kanunda görülen eksikliklerden biri ve esasen çok tartışma yapılan ceza hukukçuları bu konuda tartışıyorlar. Koruma tedbir uygulanacak kişinin şiddeti uygulayan kişiyle daha sonra tekrardan iletişime geçmesi hâlinde ne olacağı sorusudur. Örnek vereyim, örnek üzerinden bu tartışma yapılsın. Bir kadın düşünün, kocasıyla kavga ediyor, çok özür dileyerekten cinsel saldırıya uğruyor, darbediliyor, dayak yiyor ve yaralanıyor. Kadın gidiyor, başvuruyor devlet kolluk birimlerine, uzaklaştırma kararı çıkıyor, herhangi bir sorun yok, kadın alınıyor sığınma evine yerleştiriliyor. Daha sonra hatta işte mesleki eğitim vesaire onlar da veriliyor kadına fakat bir süre sonra kadın bu tedbirlere rağmen gidiyor, tekrar eski kocasıyla veya işte nişanlısıyla iletişime geçiyor; sorun burada. İşte, soru ne? Biz burada bu kadını cezalandıralım mı, cezalandırmayalım mı, ikiye bölünmüş durumda, doktrinde iki tane görüş var. Doktrindeki iki görüş der ki: "Kadının ailesiyle olan birleşmesine engel olmayalım. Kanun koyucu burada aileyi bölmeyi amaçlamaz, o yüzden bırakalım görüşün, risk varsa riski de kendisi alsın." birinci görüş bu. İkinci görüş der ki: "Hayır, biz buna bu kadar devletin imkânlarını seferber ettik, enerji harcadık, bir yükümlülük getirdik ve kadına gereken tedbiri uyguladık, sen bu tedbirlere rağmen bu yükümlülüğe uymuyorsan eğer seni cezalandırırım mı dememiz lazım?" tartışma burada. Ben yaklaşık 12 tane akademik makale okudum bu konuda, maalesef şu anda size görüş bildiremiyorum çünkü çok ortada kaldık. Bu konuda siz Değerli Komisyon üyelerinin bu konudaki tartışmaları inceleyerek bir kararı bana da söylerseniz ben de çok mutlu olacağım çünkü ben bir gerekçe bulamadım. Bir tarafta aileyi turalım mı, diğer tarafta devletin tedbir kararına karşı gelen kadına ceza verelim. Kaldık, bir şey diyemiyorum burada görüş belirtmeyeceğim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Size değil de bütün Türkiye'ye cevap vereceğiz, takip etmeniz gerekiyor.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ HUKUK MÜŞAVİRİ AV. DR. MEHMET DOĞAR - Evet, bu konuda bunu lütfen not almanızı rica ediyorum.

Sonrası uygulamada görülen diğer bir sorun, şiddete uğrayan kadına ara buluculuk yapıyor kolluk, bu eskiden daha çoktu, şimdi bilmiyorum hangi düzeyde? Ancak en son söyleyeceğimi en başta söyleyeyim. Kolluk güçleri ara bulucu değildir. Size son tutunacak dal olarak başvuran kadına karşı "Gel, bununla barış." dediğimiz anda zaten kadın bir travma geçiriyor. Barış dediğiniz anda siz size tutunan dalı kırdınız, kırdınız. Kadın ne oldu? Eli, ayağı yere düştü çünkü size güvendi, size sığındı. Ara buluculuğu yapacak olan kim? Savcılıkta zaten var uzlaştırma bürosu, mahkemelerde zaten var ara buluculuk mekanizması, kolluk kuvvetleri, bilhassa polis ve jandarma ara buluculuk rolüne girmemeli, barıştırmamalı çünkü sonrasında daha kötü oluyor, bu sefer vebal de almış oluyorsunuz, hiç gerek yok. O yüzden bu konuda ŞÖNİM'lerin veyahut işte diğer Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'nün ciddi anlamda kolluk kuvvetlerine bu konuda uyarıda bulunması ve hazırun arasında bulunan değerli kolluk kuvvetlerimizin birimlerine yardımda bulunmasını rica ediyorum.

Son olarak özel hayatın gizliliği sağlanamıyor. Bir avukat olarak yaklaşık sekiz on sene önce rastladığım şeyi sizlerle paylaşayım, oradan en azından neler yaşadığımı anlayın Kadın tecavüze uğruyor, kocası dövüyor, sokağa atıyor, darbediliyor. O zor kararlar gidiyor bir de ne yapıyor? Şikâyetçi oluyor, zaten şikâyet etmek ayrı bir mesele korkusuna şikâyet de edemiyor. Hadi etti, bu sefer gidiyor, kollukta bir polis memuru, bir jandarma veyahut her neyse bu işte uzman olmayan, ihtisaslaşmayan bir kişiyle muhatap oluyor, derdini anlatıyor, ifade veriyor. Çıkıyor ondan sonra hastaneye gidiyor, hastanede bu sefer doktoru, teknisyenine, memuruna bir de orada derdini anlatıyor muayenede. Sonra oradan çıkıyorlar, savcılığa gidiyorlar savcılıkta, bir de savcı, savcı kâtabi savcılık bürosuna bir kere daha anlatıyor, etti üç, sonra oradan çıkıyor bir de eğer gerekiyorsa hâkim gidiyor, hâkime derdini anlatıyor. Ne oldu? Dört kere o travmada derdini anlatmaya çalıştı. Kendinizi empati yapın, yerine koyun.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bu sadece kadınların durumunda mı söz konusu yoksa bütün adli davalarda aynı sistem işlemiyor mu Türkiye'de?

HARRAN ÜNİVERSİTESİ HUKUK MÜŞAVİRİ AV. DR. MEHMET DOĞAR - Kadın için daha zor. Evet, adli davalarda da böyle zaten. Kolluk alıyor hastaneye götürüyor; bu, normal herhangi bir adli vakada da geçerli ama kadınlarda özellik arz ediyor. Çünkü bu normal bir hırsızlık vakası değil, kadın tecavüze uğramış, bunu anlatmak başlı başına bir psikolojik travma zaten. Her neyse, uzatmayalım, 4 kere anlattı, o arada avukatları geldi, işin içine girdi, aileler duydu...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Aslında süreniz doldu ama tamamlayın siz.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ HUKUK MÜŞAVİRİ AV. DR. MEHMET DOĞAR - İki dakika rica edeceğim.

Ne oldu? Özel hayatın gizliliği, mahremiyet kaldı mı? Hayır, gitti. Hani dedim ya ŞÖNİM'ler mihenk taşıdır; eğer ŞÖNİM'lerde din görevli, sosyolog, psikolog ve bu kurumlarla organizasyonu sağlayacak tek bir insan olursa, o kişiyle muhatap olur kadın, o kadının yönlendirmesiyle de ihtisaslaşmış bir polise gider, ihtisaslaşmış bir savcıya konuşur veya gerekirse hiç bunlara gitmeden, farklı bir entegrasyon söz konusu olabilir çünkü bu şekilde ciddi anlamda mahremiyet artık kalmıyor, "mahremiyet" dediğiniz şey ortadan kalkıyor. Bu nedenle ŞÖNİM'ler bana göre ihtisaslaşmalı fakat maalesef yeterli teknik eleman ve personelinin olmadığını düşünüyorum.

Biliyorsunuz, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eylem Planı var. Eylem planına göre bakın, İçişleri Bakanlığına bağlı kolluk birimleri içerisinde ihtisaslaşmış birimler olması lazım. Bilmiyorum, Urfa'da var mı, yok mu ama kadın eğer başvuracaksa ilk önce bu konuda ihtisas yapmış polis memuru veyahut jandarma askeriyle ne yapacak? Muhatap olacak. Ben niye bunu bilmeyen, çok affedersiniz, hiçbir şeyden anlamayan bir polisle muhatap olayım? Bu doğru değil. İkincisi, cumhuriyet başsavcılıklarında... Bu var, yani ben bunu kendim yazmadım, Aile Bakanlığının kendi eylem planında var, diyor ki: "İhtisaslaşmayı sağlamak adına başsavcılıklarda aile içi ve kadına yönelik şiddet büroları oluşturulsun." Büyük şehirlerde kurulmuş, Urfa'da var mı, bilmiyorum. Sonrasında da aile mahkemeleri biliyorsunuz var. Aile mahkemeleri gibi kadına şiddete yönelik tedbir mahkemelerinin kurulması gerekiyor.

Son bir dakika, bitiriyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Son bir dakika değil de son bir cümle olsun. Sorularımızla devam edeceğiz.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ HUKUK MÜŞAVİRİ AV. DR. MEHMET DOĞAR - Son bir cümle olsun.

Şimdi, ben zorunlu tutuklamayı savunan birisiyim. Zorunlu tutuklama nedir? Bir kadına şiddet olayı varsa hâkim takdir yetkisini kullanmasın, doğrudan tutuklasın. Neden? Çünkü eğer bunu tutuklamazsanız kesinlikle ıslah olmuyor. Beni çok eleştiren de oldu bu konuda. "Önleyici tedbirler var, hayır, bu son tedbir." diye, hayır, ben böyle düşünmüyorum. Ben Anglosakson ülkesinde yaşamıyorum, o nedenle, zorunlu tutuklama ve elektronik kelepçe çok ciddi tedbirlerdir, bunların kullanılması gerekiyor diyorum ve son olarak iyi hâl indirimi ve haksız tahrik indirimi de kalsın diyorum.

Köylüye geldim, köylü hanı, demişti ya bana "Boş ver Avukat Bey, beni savcılıktan göndermezler, bırakırlar." Cezasızlık algısını eğer değiştirirsek yani kadına şiddete karşı eğer birisi ceza alıp tutuklanacağını bilir, emin olursa, emin olun, dramatik derecede düşüş sağlanacağına inanıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkürler.

Şimdi, bu ŞÖNİM'ler konusunda biraz daha araştırma yapmanız da ve bize bilgi vermeniz de fayda var. Milletvekili arkadaşlarımız daha sonra sorularını yöneltcekler.

Öncelikle şunları vurgulamak isteriz: Kolluk da ihtisaslaşmış birimler mevcut Sayın Doğan. Dün de gittik, yerinde inceledik, daha öncesini de biliyoruz, hem Emniyette hem Jandarmada var, aile içi şiddet büro amirlikleri var, aile mahkemelerimiz arasında Hâkim ve Savcılar Kurulu kararıyla tedbir mahkemeleri belirlenmiş vaziyette; sadece bu işlere bakmakla görevli bunlar. Diğer illerde ise sadece belirli aile mahkemeleri bakıyor yani uzmanlaşmış, ihtisaslaşmış mahkemeler var. Başsavcılıklar bünyesinde aile içi ve kadına karşı şiddet ve suç soruşturma büroları var ve burada belirli sayıda uzmanlaşmış savcılar görev yapıyor.

Şimdi, değerli katılımcılar, bugün Aile ve Kadın Çalıştayı'mızı Harran Üniversitesinin ev sahipliğinde gerçekleştiriyoruz. Programımızın başında, çalıştayımızın başında isimleri ve katılımcıları saymışım. Bu değerli katılımcılar katılımcı paydaşları oluşturuyor. Söz almak isteyenler varsa onlara da kısa söz verip sonra sorular bölümüne geçeceğiz.

Vali Yardımcımız, Sayın Rektörümüz, İl Emniyet Müdürümüz, Sayın Savcımız, İl Millî Eğitim Müdürümüz, İl Müftüsü, Asayiş Şube Müdürümüz; bu değerli katılımcılarımız konuşmak ister mi?

ŞANLIURFA MÜFTÜSÜ RAMAZAN TOLAN - Benim söz talebim var.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurunuz.

Kendinizi tanıtarak başlayın Sayın Müftü Ramazan Tolan.

ŞANLIURFA MÜFTÜSÜ RAMAZAN TOLAN - Ramazan Tolan, Şanlıurfa İl Müftüsü.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Birkaç dakikayla sınırlı tutarsanız.

Buyurun.

ŞANLIURFA MÜFTÜSÜ RAMAZAN TOLAN - Tamam.

Sayın Başkanım, saygılar sunuyorum.

Şimdi, üç dakikada 3 bölüm hâlinde bir şey arz edeyim.

İlk önce, burada bütün değişik kurumlardan müdürlerimiz var, yetkililerimiz var. Biz müftülük olarak acaba ne yapıyoruz, yani bu işin neresindeyiz diye bizim bir il müftülüğümüz var, büyükşehir olduğundan dolayı 13 de ilçe müftülüklerimiz var. Hepsinde kadınlara yönelik bir büromuz var, ADELE ve aile destek bürosu. Burada bizim bayan görevlilerimiz, vaizler, Kur'an kursu hocalarımız var. Bunlar ailelerde sorun çıktığı zaman kadın olan vatandaşımız bu kadınların bulunduğu büroya geliyor. Erkek tarafı da bizim erkek vaizlerin nöbet odası var, oraya geliyor. İlk bize gelen başvuruların sorunlarını çözmeye çalışıyoruz ve yol gösteriyoruz.

Bir de geçen yılda elli iki haftadan iki haftadaki hutbemiz bu konuyla alakalıydı. Yine, üç cuma vaazımızın bu konuyla alakalıydı. Biz personelimize bu konuyla ilgili eğitim veriyoruz. Aile ve Sosyal Hizmetlerle beraber geçen yıl 500 personelimize hizmet verdik ama bu az, daha da çoğaltmamız lazım. Çünkü bizim personelimiz hemen hemen mahallelerin hepsinde var, bu olaylarda ilk anda muhatap olabilecek devlet memurları statüsünde. Şimdi, bir de bizim bölgemize has ve Türkiye geneli de öyle, biraz sebeplerden bahsedeyim.

Şimdi, birincisi, bize gelen sorunlardan hareketle ben arz edeyim. Bu ekonomik sorunların bunda payı var. Her durumu iyi olan mutlu olur, iyi bir aile kurar diye bir şey yok ama bunun ters gitmesi durumunda işte, sebeplerden birisi de bu, bu sorun. Bir de ülkemizin her yerinde olduğu gibi bağımlılıkla mücadele meselesi var. Sayın Valimizin önderliğinde bizim ilimizde bir hayli mesafe aldık ama bu şiddet meselesinin bir kısmı da bundan kaynaklanıyor. Çocuk bulaşsa bile evin reisi bunun yüzünden eşine şiddet uygulamış oluyor.

Şimdi, bir de erken evlilik sebeplerden biri ama "erken evlilik" dediğimi sadece biyolojik olarak anlamayın lütfen. Yani o aile kuracak olgunluğa erişmemiş o kültürü almamış, o ahlakı almamış, ister erkek ister kadın taraf olsun bunlar evlendiğinde sağlıklı bir aile maalesef kuramıyorlar. Özellikle daha işin başında kavgalar başlamış oluyor.

Bir de Sayın Başkanım, benim arz edeceğim esas önemli konu, toplumumuz özellikle bizim bu bölgemizde toplum bir dönüşüm hâlinde. Mesela, köylü kesimi var, köylü davranışı var, şehir var; zengin var, fakir var; okumuş var, okumamış var; fazla dindar olan var, olmayan var veyahut da değişik görüş sahipleri var. Şimdi, bu değişim sürecinde bu sorunların çoğu bundan dolayı çıkıyor. Yani toplumun ben hatırlıyorum, yüzde 65'i köylerde yaşarken şimdi yüzde 10'un altına düşmüş. Şimdi, köylü şehirlî, şehirlî köylü bir kısım hususlar birbirine anlamamazlıktan veyahut da daha fazla şey istemekten vesaire bu gibi sorunlar oluşuyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hocam, şunu sorayım: Şimdi, köy kültüründen kent kültürüne geçtiği zaman bir sıkışma oluyor, ondan mı kaynaklanıyor?

ŞANLIURFA MÜFTÜSÜ RAMAZAN TOLAN - Bundan kaynaklanıyor. Hepsi değil ama büyük bir kısmı.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Tabii, olanları konuşuyoruz zaten.

Peki, bu insanlar köyde kalmaya devam etseydi veya şu anda köyde yaşayan vatandaşlarımız arasında kadına şiddet yoktur diyebiliyor musunuz siz?

ŞANLIURFA MÜFTÜSÜ RAMAZAN TOLAN - Yok.

Şimdi, zaten köylü davranışı sadece kalmamış, zaten şehirdeki, en ücra köye de sirayet ediyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yani köyde de kentli davranışı mı var?

ŞANLIURFA MÜFTÜSÜ RAMAZAN TOLAN - Yani bu değişimdeki sancıları biz çekiyoruz yani ne köylü toplumu olmuşuz, ne medeni toplum olmuşuz. Bu arada iyiye doğru gidiyoruz ama buna...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hocam, siz de sosyolog gibi konuşunuz, kent sosyolojisini, köy sosyolojisini anlatıyorsunuz.

Evet, tamamlayın, buyurun.

ŞANLIURFA MÜFTÜSÜ RAMAZAN TOLAN - Tabii, Sayın Başkanım, biz ilahiyatta bütün dersleri gördük, sosyolojiyi de seviyoruz.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Köylünün karşıtlığı medeni değildir, köylü kırsaldır.

ŞANLIURFA MÜFTÜSÜ RAMAZAN TOLAN - Tabii, tabii, kırsal yani benim medeniden kastettiğim şehir hayatı, yoksa diğer şekilde değil.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Kırsal olarak köy şehir...

ŞANLIURFA MÜFTÜSÜ RAMAZAN TOLAN - Yani modern hayat, sonra köy hayatı, karşılığında modern hayat; buradan çıkıyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Tamamlayın sözlerinizi.

ŞANLIURFA MÜFTÜSÜ RAMAZAN TOLAN - Son söyleyeceğim söz: Biz vatandaşımızı bu yönere göre eğitmemiz lazım Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Peki, çok teşekkürler.

Sayın Valimiz de geldi, hoş geldiniz.

Başka söz isteyen var mı katılımcı paydaşlardan?

ŞANLIURFA İL EMNİYET MÜDÜRÜ ATILLA AKSOY - Başkanım, söz talebim var.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurun, üç dakika içinde siz de özetlerseniz.

ŞANLIURFA İL EMNİYET MÜDÜRÜ ATILLA AKSOY - Sayın Başkanım, Sayın Valim, çok kıymetli hazırım; öncelikle hepimizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Tabii, yapılan değerlendirmeler, başta kıymetli hocalarım olmak üzere, sosyolojik olarak buna din merkezli bakılmaması gerektiği ifade edilse de biz "Cennet annelerin ayakları altındadır." dininin bir mensubu olarak bu işe baktığımızı söyleyerek ben sözlerime başlamak isterim. Artı, bu toplantının hemen 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nün akabine denk gelmesi de burada bulunan bayan hazırımın 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü de kutluyorum tekrar.

Birkaç tane sadece dikkat çekilmesi gereken istatistiki veri vereceğim Değerli Başkanım. Bizim kadına yönelik şiddet olay sayılarımız 2023'te 4.044, 2024'te 3.885 -doğru orantılı bir azalış olmuş- 2025'ten günümüze kadar da şu an 730 olay sayımız olmuş. Bu olaylarda özellikle şüpheli dağılımlarına baktığımızda işsiz olanların bu suçu daha fazla işledikleri, yaş aralığına baktığımızda 36-45 yaş aralığının bu suça dâhil olduğunu görüyoruz. Gerek mağdur gerekse şüpheli profillerine baktığımızda da okuryazar olmayanların hem mağdur hem de şüpheli olduğunu elimizdeki istatistiki verilerden gördük. Önleyici tedbir kararı verilen erkek sayımız 2023'te 2.319, 2024'te 2.122 -yine doğru orantılı bir azalış- 2025'ten günümüze kadar da 462 karar verildiği; koruyucu tedbir kararı verilen kadın sayımız 2023'te 189, 2024'te ise 62 olduğunu görüyoruz, günümüz itibarıyla de bu rakam 23. Aktif olarak kullandığımız elektronik kelepçe sayımız 11. Tabii, gerek KADES'le alakalı yapılan çalışmalar gerekse "Kadına El Kal-Ka-Maz." mottosuyla yürüttüğümüz bilgilendirme, bilinçlendirme faaliyetlerinin doğal bir sonucu olarak da bizim 2023'ten itibaren günümüze kadar KADES ihbar sayılarımızda da doğru orantılı bir artış görüyoruz; rakamları var, onu vermeye gerek duymuyorum.

Kıymetli Harran Üniversitesi Hukuk Müşavirimizin bahsettiği koluğun ara buluculuk yapmaması hususu, evet, yüzde 100 kendisine katılıyoruz ve böyle bir görevimizin olmadığını da biliyoruz; hiçbir şekilde ara buluculuk yapmıyoruz, yapmayız. Diğer bölümle alakalı Değerli Başkanımız zaten cevap verdi. Bizlerin gerek tüm ilçe Emniyet müdürlüklerinde gerek merkez teşkilatında gerekse Asayiş Şube Müdürlüğümüzün uhdesinde aile içi ve kadına şiddetle alakalı bürolarımız var ve ihtisaslaşmış durumdadır.

Son olarak, yine, Değerli Başkanımın konuşmalarına başlarken ifade ettiği 2023 yılında bizim 6 olayımız oluyor aile içi şiddet anlamında, bunun 4'ü kadın, 2'si erkek; 2024 yılında 4 olayımız oluyor, bunun 2'si kadın, 2'si erkek. Yine, memnuniyetle ifade edebiliriz ki 2025 yıl içerisinde de aile içi olarak kadına yönelik herhangi bir kadın cinayetimiz bulunmamaktadır diyorum.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum. Hepinizi saygıyla, sevgiyle, muhabbetle selamlıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkürler Sayın Aksoy, önemli bilgiler verdiniz.

Sizin açıklamanız bir de şu açıdan anlam taşıyor: Uygulamanın pratiğinin içindedir yani bizler tabii, Komisyon olarak alınan önlemleri, mevzuat düzenlemelerini, bizim Mecliste çıkardığımız yasaları biliyoruz ama bunun pratiğini sağlamak istiyoruz. Onun için zaten yasalar, mevzuat düzenlemeleri yapılıyor. Bunları sahada en iyi sizler biliyorsunuz. Bu verdiğiniz bilgiler bu bakımdan da çok önem taşıyor, ne duruma geldiğini gösteriyor. Söylediniz ama bir kere daha duymak isterim ben, alınan yasal önlemler sonucunda mı bu azalma oldu? Hep doğru orantıdan söz ettiniz. Bu doğru orantı neyin doğrusu? Yani yasalar güzeldi, siz güzel uyguladınız, ondan mı yoksa Sayın Doğan'ın dediği gibi, ben şöyle ifade edeyim onu: "Kötü kanun yoktur, iyi hâkim vardır." sözü var hukukçularda yani pratikteki uygulayıcıların düzgün çalışmasından mı veya başka bir neden, neye bağlıyorsunuz bu azalmayı?

ŞANLIURFA İL EMNİYET MÜDÜRÜ ATILLA AKSOY - Değerli Başkanım, onu tek bir nedene bağlamak bana göre doğru değil. Hem kanunların doğru olarak işletilmesi hem de bununla alakalı yapılmış olan bilgilendirme, bilinçlendirme faaliyetlerinin üst düzeyde olması karşılıklı birbirini tetikliyor diye değerlendiriyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Anladım, çok teşekkürler.

Başka söz almak isteyen var mı?

Sayın Gamze Alışır burada mı? Yani bir cumhuriyet savcısı ne düşünüyor, biz merak ederiz. Konuşmak ister misiniz?

ŞANLIURFA CUMHURİYET SAVCISI GAMZE ALIŞIR - Tabii ki.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurun.

ŞANLIURFA CUMHURİYET SAVCISI GAMZE ALIŞIR - Öncelikle Sayın Emniyet Müdürümün sözlerine imzama atmakla birlikte Hocam Avukat Bey'in sözlerine birkaç şey eklemek isterim.

Bu bağlamda, öncelikle hâkimin önüne gelen vakada, özellikle 6284 aile hâkimlerine direktman olarak bir tavsiyede bulundunuz, tutuklaması gibi bir durumun söz konusu olabileceğini düşünmüyorum ne yazık ki. 6284'te yer alan birtakım tedbirler var, bunlardan bahsettik. Bu tedbirlerden önleyici olanlar şiddet uyguladığı iddia olunan şahsa karşı uygulanan tedbirler ve bu tedbirler direktman verilmiyor. Kanunda yer alan koruyucu tedbirler mağdurun beyanıyla birlikte direkt uygulanabilirken önleyici tedbirlerin uygulanabilmesi için bazı spesifik olarak olayın durumuna göre değişmekle birlikte somut olaya göre bazı bilgi, mesaj çıktısı olabilir, adli muayene raporu olabilir, bu gibi belgeler aranmaktadır. O yüzden, bu tavsiyenin pek yerinde olduğunu düşünmüyorum.

Yine, aynı zamanda mağduriyetten bahsedildi. Bir mağdur öncelikle şikâyetine husus konuyla ilgili koluğa gittiğinde kollukta mecburen ifadesi alınıyor ve ardından adli muayene raporu için hastaneye sevk ediliyor ve burada zaten derdini anlatabilmeli ki dosya savcılığa tamamen tamamlanmış bir şekilde gelebilir. Bu aşamada zaten soruşturma dosyasında herhangi bir eksiklik yoksa yani kollukta mağdurun beyanı gayet açık ve güzel bir şekilde alınmışsa ve hastanede de beyanıyla uyumlu bir şekilde adli muayene raporu alınmışsa zaten biz tekrardan savcılık olarak mağduru çağırıp dinlemiyoruz, keza aile hâkimi de o şekilde. Bir dilekçeyle bile bu tedbirler hiçbir şart aranmadan veriliyor çünkü. Bu yüzden ikinci bir mağduriyet kaldı ki üçüncü ya da

dördüncü bir mağduriyetin yaşandığını düşünüyorum çünkü bu aşamada özellikle kolluk personelimizin eğitimi ve kalifiye olması büyük bir önem arz ediyor. Kaldı ki ben Şanlıurfa'da dördüncü senemi tamamlıyorum, hiçbir sıkıntı yaşamadım kolluk personeli yönünden, sürekli de görüşme hâlindeyiz de yani adli olarak herhangi bir problem yaşamadık ve bu ihtisaslaşma da kollukta da senelerdir, başsavcılıklarda da senelerdir süren bir durum. Sizin bahsettiğiniz durumda yine özellikle iki sene öncesine kadar Bakanlığımızdan resmî olarak bir yazı geldi ve aile içi şiddet bürosunda ihtisaslaşma sağlanması adına, görev alan savcılarının zorunlu kalmadıkça değişmemesi üzerine bir yazı düştü. Keza ben de bu şekilde üç senedir aile içi şiddet bürosunda görev yapmaktayım.

Yine, adli yönden sormak istediğiniz bir husus olursa seve seve açıklamaya çalışırım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Vallahi, Aksoy Müdürümün ifadesine bakarsak yakında siz işsiz kalacaksınız. Aile içi şiddet bürosu diye bir şey kalmayacak şiddet kalmayınca.

ŞANLIURFA CUMHURİYET SAVCISI GAMZE ALIŞIR - Sayın Başkanım, evet, kolluğun güzel çalışması bizim işimizi gerçekten çok hafifletiyor. Kaldı ki bölgesel olarak Şanlıurfa'da bir de resmî nikâhli eş durumunun yanında çok fazla dinî nikâhli eş olduğu için müthiş bir sirkülasyon var çünkü ve bunlarda aile içi şiddet iş bölümü de yer alıyor. O yüzden, bizim işimizi gerçekten rahatlatıyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Evet, çok teşekkürler.

ŞANLIURFA CUMHURİYET SAVCISI GAMZE ALIŞIR - Rica ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sayın Dursun Çadircı Barut söz istiyor.

Buyurun.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. DURSUN ÇADIRCI BARUT - Kıymetli Başkanım ve Komisyon üyelerimiz, ben öncelikle, bu yılın aslında "Aile Yılı" ilan edilmiş olmasının, bu konuya ne kadar önem verildiğinin bir belirteci olduğunu söyleyerek sözlerime başlamak istiyorum. Sayın Cumhurbaşkanımıza da bu konuda teşekkürlerimi arz ediyorum.

Aile bütünlüğünün sağlanması noktasında atılacak adımların çok kıymetli olduğunu, özellikle bağımlılıklarla mücadele konusunun aile içi şiddetin bir diğer parçasını oluşturduğunu göz önüne alarak birtakım öneriler yapılması gerektiğini düşünüyorum. Aslında, biz değerler konusunu ya da kültürler konusunu konuşurken ben tam da şu noktada, evet, "Aile değerlerimizi korumamız gerekiyor ya da buna yönelik yapılacak, atılacak adımlar nelerdir?" Belki bunlara vurgu yapılması gerekir şeklinde düşünerek sözü Komisyona bırakmak istiyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkürler.

Son cümlelerinizi ben duyamadım ama...

HARRAN ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. DURSUN ÇADIRCI BARUT - Şöyle söyleyeyim, aile değerleri konusunda aslında adımlar atılması gerektiğini, aile bütünlüğünü sağlama noktasında yapılacak çalışmaların belki de bu, aile içi şiddet, kadına yönelik şiddetle ilgili konuları azaltma noktasında adım olacağını düşündüğümü belirtmek istedim ve Komisyonun bu konudaki önerilerini belki de duymak istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Peki, teşekkürler.

ŞÖNİM Müdüremiz ek yapmak ister mi ŞÖNİM'le ilgili bu açıklamaların ardından?

ŞANLIURFA ŞÖNİM MÜDÜRÜ REZZAN YAVUZ - Sayın Başkanım, şöyle ifade edeyim: Ben 2015 yılından beri ŞÖNİM'de çalışıyorum, kendim aynı zamanda sosyal hizmet uzmanıyım. ŞÖNİM'deki değişiklikleri, alandaki değişiklikleri de bu anlamda gözlemlerim. Tabii ki de belli noktalarda düzeltilmesi gereken noktalar var ama şu süreçte çok yol katettik gerçekten Şanlıurfa olarak.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Özellikle uzmanlaşma var mı, yok mu noktasında mı?

ŞANLIURFA ŞÖNİM MÜDÜRÜ REZZAN YAVUZ - Var, şöyle ifade edeyim, koordinasyon çok önemli bu noktada, birlikte çalışabilmek, iş birliği yapmak diğer kurumlarla çok önemli. Şu anda zaten burada oturan birçok arkadaşla biz tanışıyoruz, sahada birlikte iş yaptığımız arkadaşlarımız ve birlikte ne kadar iş yapabilirsek o kadar güçlüyüz.

Evet, kollukta hocamın bahsettiği durum ilk zamanlar yaşanıyordu ama şu anda gerek Jandarma gerek Emniyet gerek biz ara bulucu rolümüzün olmadığını çok iyi biliyoruz ve zaten temel çalışma hedefimiz de bu değil. Biz, gelen mağdurla ilgili hangi konularda destek verebiliriz, iyileştirebiliriz, bunlarla ilgili çalışıyoruz. Koordinasyon Urfa'da gerçekten çok iyi. Ben bu anlamda bütün çalışma arkadaşlarıma da teşekkür ediyorum çünkü bu bir ekip işi, topyekûn bir mücadele ve müdahale gerekiyor. Sadece bir kurumun da yapabileceği bir çalışma değil. Urfa'da da on yıldır ciddi anlamda bir yol katedildi. Bunu zaten verilerimizde de görüyoruz, ŞÖNİM'ler olarak da. Evet, zaten yeniyiz aslında, 2012 yılından beri açılan kurumlarımız biz yani bu zaman içerisinde hangi noktalarda değişikliğe ihtiyaç duyacağız ya da daha neler olacak, bunu zaman içerisinde göreceğiz. Burada zaten Bakanlığımızla da sürekli irtibat halindeyiz. Bu anlamda, Kadının Statüsü yani Bakanlığımızın birimi olan Kadının Statüsü gerçekten bizi çok iyi destekliyor. Sürekli iletişim hâlindeyiz, gerek kendi eğitimlerimiz olsun... Ben faaliyetlerden bahsederken de 12 bine yakın personele eğitim verdik 2024 yılı içerisinde. Bu çok önemli bir rakam ve burada direkt sahada çalışan kişilere yönelik verdiğimiz eğitimlerdi. Yine, eğitici eğitimlerimizi verdik geçen sene. Özellikle kadın irtibat görevlisi olarak görev yapan personellere yönelik verdik biz bu eğitimi çünkü şöyle bir istatistik var: Devlet kurumlarına yani kamu kurumuna başvuran şiddet mağduru kadın sayısı yüzde 13 genel olarak. Bu, 2014'te bakanlık tarafından yapılan bir araştırma. Bu noktada da baktığımızda daha çok, yine kolluk üzerinden geldiğini gördük ve kolluğun bizim için donanımlı olması, müdahale yetkisinin güçlü olması, bilgi anlamında donanımlı olması bizim için önemli. Biz hep bu şekilde düşündük ve hareket ettik. Kollukla da bu şekilde, diğer kurumlarımızla da aynı şekilde çalışma hâlindeyiz. Koordinasyon anlamında herhangi bir sorunumuz yok. İşimiz çok, bunu biliyoruz ama şunu görüyorum, bizim özellikle sahada çalışan arkadaşlarımız, gerçekten bu işe gönül veren arkadaşlar; bu çok

önemli, severek yapıyorlar bu işi. Bu da tabii ki Savcı Hanım'ın da ifade ettiği gibi, mesela, kollukla ilgili olan boyutu olsun, diğer kurumlar olsun, sahaya da yansıyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkürler.

Sayın Valimizde aramızda, Sayın Hasan Şıldak.

Sayın Valimiz konuşmadan durumu net olarak anlayamayız herhâlde.

Sayın Valim, buyurun.

ŞANLIURFA VALİSİ HASAN ŞILDAK - Sayın Başkanım, heyetimizin çok değerli üyeleri, sayın milletvekillerimiz; ben de tekrar, ilimize hoş geldiniz diyorum. Bu kıymetli çalışmanın, bizim çalışmalarımıza da ışık tutacağını ve ilimizdeki genel durumun bir de sizin gözünüzden bize yansıtılacağını ümit ediyorum. Çalışmamızın verimli, başarılı geçmesi dileğiyle ben de birkaç gözlemimi aktaracağım ancak bundan önce, İl Jandarma Komutanı Yardımcımızın, Aile, Sosyal Hizmetler İl Müdürümüzün eğer buradalarsa bu iki arkadaşımızın gene görüşlerini ifade etmeleri, bir de Vali Yardımcımızı dinlemek isteriz. Sonra, ben de kısa bir değerlendirme yapıp, sözü tekrar size bırakmak istiyorum.

Teşekkür ederim.

Komutanım, buyurun.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Gördüğünüz gibi bir moderatör Valimiz de var; ne mutlu.

ŞANLIURFA VALİSİ HASAN ŞILDAK - Sizin programları izleyerek büyüdük tabii.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sağ olun.

Buyurun Komutanım.

ŞANLIURFA İL JANDARMA KOMUTANI YARDIMCISI ALBAY ORHAN ÖZTÜRK - Sayın Başkanım, değerli katılımcılar; hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Aile içi şiddetle mücadele kapsamında bizim İl Jandarma Komutanlığı olarak uzmanlaşmaya biraz daha yakınlaşma anlamında İl Jandarma Komutanlığı bünyesinde aile içi şiddetle mücadele kısım amirliğimiz mevcut, merkezi, yönlendirici, eğitici ve özellikle nitelikli olaylara daha etkin mücadele kapsamında bu birimimiz görev yapmaktadır. Ayrıca, 13 ilçemiz mevcut Şanlıurfa'da. 13 ilçemizde kadın suçları işlem elemanı olarak hizmet içi eğitimle personelimizi eğiterek kadın ve çocuk suçlarına yönelik özellik arz eden suçlarda daha etkin mücadele kapsamında eğittiğimiz personelimiz bulunmaktadır. İlçe jandarmalarda ikişer, aynı şekilde 48 ilçe jandarmalara bağlı karakol komutanlıklarımız vardır. Buralarda da yine ikişer personelimizi en azından bu aile içi şiddetle mücadele kapsamındaki suçlar kapsamında hizmet içi eğitimle etkin hâle getirmeye yönelik eğitimlerimiz devam etmektedir.

Sayısal değerlerimiz mevcut ancak ben, özellikle bir konuyu tekrar vurgulamak istiyorum: Son beş yıl içerisinde kanun kapsamında 490 koruma kararı alınmıştır jandarma sorumluluk bölgesinde. Bu 490 koruma kararının 280'i kolluk amirleri tarafından verilmiştir. Bu da mevzuatın bize verdiği yetkilerin kolluk personeli tarafından son derece etkin ve sonuna kadar kullanıldığına dair bir veri olarak karşımıza çıkmaktadır. Mevzuat çerçevesinde kolluk, bu konunun hassasiyetinin bilincindedir ve çalışmalarını bu yönde sürdürmektedir.

Bu kanun kapsamında, kolluğumuzun bazı karşılaştığı zorluklardan da bu anlamda bahsetmek istiyorum, konuşmacılar buna vurgu yaptılar; özellikle bu ihlallerin çoğunluğu tedbir kararı olmasına rağmen mağdurların şiddet uygulayan kişiyle barışmasından kaynaklı bazı aksaklıklar yaşanmaktadır. Bu konuda belki bir düzenlemeye ihtiyaç duyulabilir.

Bir diğer husus, elektronik kelepçe uygulamasında gizlilik kararı bulunan mağdura elektronik kelepçe takılması kararı verildiğinde, aynı zamanda bu tebliğ edildiği için gizlilik kararında bir aksaklık yaşanmasına bazen sebep olmaktadır. Bu konuda bir düzenleme yapılmasına ihtiyaç duyulabilir ve mağdurların kontrolü esnasında, özellikle muhtara yakın komşulara yapılan sorgu mağdur açısından rahatsızlık yaratabilmektedir. Bizzat ikametinde sadece belki mağdurla görüşme veya sadece belki muhtarla komşuları dâhil etmeden bir görüşme mağdurların bu şikâyetini engelleyebilecektir.

Barınma evine yerleştirilen mağdurların daha kısa bir süre sonra barınma evlerinden ayrılması olaylarına rastlanılmaktadır, bunda da belki bir düzenlemeye ihtiyaç duyulabilir.

Bunun haricinde, kolluk personelimiz olarak hem kendi personelimize, kurum içi personelimize yönelik hem de vatandaşlarımıza yönelik bilgilendirme, bilinçlendirme ve konunun önemine binaen eğitim faaliyetleri devam etmektedir. 2024 yılında 24.815 kadın vatandaşımıza KADES uygulaması hakkında bilgi verilmiştir. 22.836 erkek vatandaşımıza ise 5 Milyon Erkeğe Farkındalık Eğitimi kapsamında eğitim faaliyetleri icra edilmiştir. 15.217 afiş ve broşür de dağıtılarak vatandaşlarımızın bu konudaki bilinçlendirme, bilgilendirme çalışmaları sürdürülmektedir. Kadına yönelik bütün önemli günlerde ve öğrencilerimize yönelik, okullarımıza yönelik aynı şekilde bilinçlendirme, bilgilendirme faaliyetlerine de en üst derecede katılmak için gayretlerimizi sürdürüyoruz.

Benim vurgulayacakların bunlar arz ederim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkür ederiz.

Yani hem kolluk kuvveti olarak hem de eğitim kuvveti olarak çalışıyorsunuz gördüğümüz kadarıyla, çok teşekkürler.

ŞANLIURFA İL JANDARMA KOMUTANI YARDIMCISI ALBAY ORHAN ÖZTÜRK - Sağ olun.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürü Can Kayhan Özok, buyurun.

ŞANLIURFA AİLE VE SOSYAL HİZMETLER İL MÜDÜRÜ CAN KAYHAN ÖZOK - Sayın Başkanım, Sayın Valim; özellikle Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olarak 2011 yılına kadar Başbakanlığa bağlı olan bir kurumduk, Genel Müdürlüktük. 2011 yılından sonra icracı Bakanlık olduktan sonra özellikle ihtisaslaşma konusunda Şanlıurfa özelinde bilgilendirme yapayım. Bizim bütün ilçelerimizde kadına yönelik şiddetle ilgili kadın irtibat noktalarımız var, bütün ilçelerimizde sosyal hizmet merkezi müdürlüklerimiz var ve kadın irtibat noktalarımız var ve bu kadın irtibat noktaları... Bir örnek vereyim: Bir vatandaşımız Akçakale'de şiddete maruz kaldığı zaman şiddet önleme merkezine gelmesine gerek kalmıyor yani Akçakale'den de bu işlemlerini yapabiliyor. Bunun haricinde -avukat beyin söylemleri üzerinden- 219 ASDEP personelimiz var, bu ASDEP personelimiz aile destek personelimiz ve bunlar vatandaşların kuruma gelmeden, biz onlara giderek, hane hane gezerek hane içerisindeki sosyal hizmet

modellerinin uygulanabilirliği açısından değerlendirme yaptık. Ben 2023 Aralıktan beri buradayım. Meslekte 19'uncu yılım, kök mesleğim de uzman sosyolog. Biz 2024 yılında 374 bin hane ve 418 bin kişiye ulaştık ve bu hane ziyaretlerimizde hanede sosyal hizmet modellerinin tüm boyutuna bakıyoruz; engelli varsa engellemeye yönelik nasıl bakılıyor, kadın varsa kadına yönelik şiddet var mı, çocuk varsa ihmal, istismar durumu var mı? Özellikle ihtisaslaşma konusunda söyleyeyim: 970 personelimiz içerisinde dörtte 3 oranında meslek elemanımız var ve bunlar psikolog, klinik psikolog, çocuk gelişimci, sosyal çalışmacı ve sosyologlardan oluşuyor. Şu 2025 yılı içerisinde de bugüne kadar olan, üç aylık bölümde de 12.690 kişiye biz ulaştığımız bu bilgilendirmeleri yaparak. Gerek Emniyet Müdürlüğümüz Atilla Müdürlüğünün gerek İl Jandarma Komutan Yardımcımız Orhan Albayın dediği gibi, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Şanlıurfa özelinde İl Müdürlüğü olarak bu iki kolluk kuvvetimizde de eşgüdümse olarak çalışmaktayız. Özellikle ŞÖNİM üzerinden bizim eksik kaldığımız yerlerde bize çok destek oluyorlar gerek bilgilendirme olarak... Zaten sahada hep beraberiz. Özellikle KADES uygulamasının anlatılması, "Kadına El Kal-Ka-Maz." mottosunun duyurulması, Atilla Müdürlüğünün de dediği gibi, hani bu bilgilendirmeler gerçekten bu, kadına yönelik şiddetteki düşüşün doğru orantısıdır, ben de buna katılıyorum çünkü sahada bunları bire bir görüyoruz.

Onun haricinde, söyleyeceklerim bu kadar Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkürler.

Sayın Vali Yardımcımız, buyurun.

ŞANLIURFA VALİ YARDIMCISI ALPER TAŞ - Sayın Valim, Sayın Başkanım, değerli hazırım; saygılarımı sunuyorum.

Öncelikle, ben de asayiş kuvvetlerimizin, asayiş güçlerimizin ve Aile ve Sosyal Hizmetler kurumumuzun etkili çalışmaların ilimizdeki kadına yönelik şiddet konusunda sayıların düşük olmasında etkili olduğunu düşünüyorum. Ben saha yönüyle biraz değerlendirmek istiyorum Sayın Başkanım: Öncelikle insan faktörü ön planda olmalı yani psikolojik faktörler hangi noktada etkili oluyor, bunlara yönelik neler yapılabilir? Özellikle etkili eğitim faaliyetleri, bu anlamda çalışılabilir diye düşünüyorum. Bir de "Cezasızlık anlayışının nasıl önüne geçilebilir?" konusunda odaklanılabileceğini düşünüyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Cezasızlık algısı kaldı mı hâlâ?

ŞANLIURFA VALİ YARDIMCISI ALPER TAŞ - Hâlâ mevcut Sayın Başkanım, bizim de sahada gördüğümüz. Toplum hizmeti bu anlamda çalışılabilir, toplumsal hizmet cezası verilebilir diye değerlendiriyorum.

Arz ederim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Teşekkürler.

ŞANLIURFA VALİSİ HASAN ŞILDAK - Sayın Başkanım, benim de katılabildiğim bölümdeki aldığım intiba ildeki gözlemimle örtüşüyor aslında. Zaten konuyu başından alırsak, kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet olayları toplumun geneliyle bütünlük içinde bir anlam taşıyor yani tek başına zuhur eden bir hadise değil, pek çok sebebin sonuçları olarak ortaya çıkıyor. Böylesine karmaşık, çok yönlü bir alanda düz bir mantıkla sonuç almak mümkün değil. Ancak bu yapısal meselenin tabii ki devlet olarak, kurumlar olarak önleyicilik ve daha sonrasındaki aşamalar ve de iyileştirici modellerle desteklenmesi konusunda hükümetimizin, bakanlıklarımızın son yıllardaki çalışmaları meyvesini veriyor. Ben bunu çok net görebiliyorum. Önceki dönemlere göre her yıl gelişen bir seviyedeyiz, daha iyi bir noktaya eriştiğimizi düşünüyorum ve burada, özellikle Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı; bu üç kurumun yukarıda oluşturduğu genel politikalar, uyumlu iş birlikleri meyvesini taşrada da yansımalarıyla ortaya koyuyor. Ben ilk geldiğimde, Balıkesir'den atandığımda Balıkesir'de yaşanan pek çok sorunun burada aşılmış olduğunu gördüm. Hakikaten kurumlarımızın buradaki koordinasyon yeteneği, alandaki iş birliği çok üst seviyede gerçekleşiyor. İnanın, çok samimi söylüyorum, ben de 3 ya da 4 kez koordinasyon toplantısına başkanlık etmişim; yakalayabildiğim açık yani uygulamadaki zayıf noktalar çok az, arkadaşlarımız bu mesafeyi almışlar. Ben bir kez de sizlerin huzurunda onları tebrik etmek istiyorum. Bütün kurumlarımızın Urfa'da bu seviyede eriştiği bir nokta söz konusu.

Burada ben şunu da belirtmek isterim: Bakanlıklarımızın ve üst iradenin, Cumhurbaşkanımızın iradesinin "sıfır tolerans" olarak belirlenmiş olmasının çok büyük anlam taşıdığını düşünüyorum. Hedef belirlenmiş ve bir vaka dahi kabul edilemez görülüyor. Kurumların da bu yönde talimatlandırılması ve insan kapasitesinin geliştirilmesi bu konuda çok önemli; özellikle kollukta son yıllarda zihinsel bakış açısında bir dönüşüm yaşandığını söylemek gerekir. Aile içi şiddet birimleri çoğu zaman çok arzu edilmeyen, çalışılmaktan imtina edilen bir birimken şimdi, artık daha nitelikli, daha uzmanlaşmış ve daha yetenek sahibi, bu konuda birikimli personelin takviyesiyle hizmet içi eğitimlerle desteklenerek çok iyi bir seviyeye geldi. Aile müdürlüklerimizde de ŞÖNİM'lerin hakikaten uzmanlık seviyesinin üst seviyede olduğunu düşünüyorum. Sürekli genelgelerle iyileştirmeler yapılıyor, alandaki bütün aksaklıklar kurum kurum taranıyor. Ve ben kendi adıma söyleyeyim, Balıkesir'den biz 3 ya da 4 kez bakanlıklarımıza öneriler sunduk yani bunların hepsinin değerlendirildiğini ve dönüş yapıldığını görmek de son derece memnuniyet verici. Konunun bütün personelimiz nezdinde de artık çok önem addeden ve gerçekten en üst iradeye kadar uzanan bir şekilde bunun yansıdığı, alt personelimizde de bunun sonuçlarının zuhur etmesi söz konusu. Birimler arası uyum çok iyi. Burada temel yaklaşım bence personelin ilgili olması; hata kaldırmayan, dikkati hiç gözden kaçırmamamız gereken bir süreç yönetimi var. Tek başına bir kurumun sonuçlanabildiği değil, bütünü parçalarını gerçekleştiren işlem süreçleri yürütülüyor her bir personelimiz tarafından. Yani bir kollukta bir ŞÖNİM'de yapılacak hatanın sonuçları ağır oluyor, o yüzden "personelin uzmanlaşması" denildi; bu çok önemli bir husus ve sık sık tayin olmaması ama aynı zamanda yerleşme ihtimaline karşı da tedbir alınacak bir metotla bu kararların uygulanması lazım. Özellikle kolluk açısından ben değerlendirecek olursam bir de onu gündüz görüşmemizde de ifade etmişim, tedbir kararı alınmış bir kadın vatandaşımızın başına bir iş gelmemesi adına büyük bir itina gösteriliyor, en önemli kriterimiz bu ama bunun da ötesinde her halükârda hiç olay olmaması temel yaklaşım. Bakış açısı değişti, hata yapmama üzerine kurulu bir sistem yürütüyoruz ve Urfa'da da durumumuzu ben son derece iyi bir kapasite geliştirildiği ve uyumun yüksek seviyede gerçekleştiği şeklinde değerlendirmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkürler Sayın Valim.

Milletvekili arkadaşlarımızdan şu ana kadarki açıklamalar sonrası -Sayın Rektörüm, siz de- soru sormak isteyenler var

mı?

Sayın Alkayış, buyurun.

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Başkanım, Şevket Ökten Hocam bence sunumun tamamını şey yapamadı fakat ben de bölge Milletvekiliyim, Adıyaman Milletvekiliyim, gerçekten çok kıymetli. Eğer öyle bir imkân varsa Başkanım, ben bu sunumun tamamının Komisyona kazandırılmasını istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Tabii, onu belirtelim, bütün arkadaşlar eksik kalanları yazılı olarak Komisyona verirse onlardan yararlanıyoruz.

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Yani ciddi katkısı olur. O söylediğiniz yani kadına bakış açısı gerçekten sorunun temeli nerede; çok kıymetli, onu istiyoruz.

Teşekkür ediyoruz.

Yine, Sayın Fatma Çakmak Hocam dünya görüşü olarak diyeyim, o sıkıntıları hepimiz yaşıyoruz yani gelenek nerede, dinî hassasiyet nerede? Birbirinin içinde, vekilimizle de konuştuk. Hakikaten bu konuda toplum olarak sıkıntı yaşıyoruz. Bu noktada da yani ciddi bir çabanın, gayretin devam etmesi gerekiyor. Sizin de ayrıca sunumuz var mı? Ben bilmiyorum çünkü hepsi geçmedi, bütün sunumları almak isteriz.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yani yazılı olarak.

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Evet, ciddi katkısı olacağını düşünüyorum ben.

Başkanım, bütün emeği geçenlere teşekkür ediyorum. İstifade de ettik, edeceğiz. Yalnız meslektaşım ile ilgili yani Sayın Doğan'la ilgili, hukuk müşavirimizle ilgili birkaç itirazımız olmak zorunda. Yani üzülerek söyleyeyim, bilmiyorum, şu anda serbest avukatlık yapılıyor mu yapılmıyor mu, bilmiyorum.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ HUKUK MÜŞAVİRİ AV. DR. MEHMET DOĞAR - Yok, şu anda öğretim üyesiyim.

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Evet, ben de bir sunum yapayım yani belli de ediyor, şöyle çünkü bu sunumunuzda geçen birçok şey şu anda çok geride kalmış durumda ve biz Komisyon olarak yani hassasiyet olarak, hassasiyet olarak 6284'ün, diğer yan yasaların, efendime söyleyeyim, yasamanın, yürütmenin, yargının aldığı onlarca tedbire rağmen, bu kadar hassasiyete rağmen yine de kadına şiddet nasıl önlenemiyor, bunun ötesine geçmek istiyoruz. Şimdi, dediniz ki -ya burada gerçi ilgili arkadaşlar da söyledi- mesela "uzmanlaşma" yani böyle bir vaka devletin önüne geldiği zaman yani kollukta soruşturmasından yargılamasına kadar hepsi çok üst seviyede yani çok değişik yaklaşımlarla, uzman görüşüyle, uzmanın yanında istifade edilerek çocuksa veya da kadınsa çoğu defa ifade verdiğini bile bilmeyerek doğrudan doğruya hâkimle savcılığa karşı karşıya getirtmeyerek, soruyu doğrudan doğruya ona sordurmayacak kadar yapılan çok hassas bir inceleme. Savcı Hanım burada, bu konuda bir problem yok, bu sunum bize bir şey kazandırmıyor, onu söylüyorum yani. Bunlar zaten keşke öyle olsaydı yani keşke mesela "Uzmanlaşalım ve bunun üzerine gidelim!" denilseydi, onlar çok geride kaldı zaten; bunun ötesinde sunumunuzda bir şey varsa...

Yine, mesela "O yasaya 3 kelime ekleyelim." dediniz yani orada da bir çelişki var. Eğer o dediğiniz kelimeleri eklersek tam tersine, biz bundan istifade edemeyiz, şiddet unsurunu daraltmış olacağız. Oysa şiddet, kişinin fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle -acı çekmesi yeterli- sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel... Yasa koyucu ne diyor yani hangi mantıkla okumalı? Muhtemel olarak bundan acı çekse de kâfi, bir sınırlama getirmiyor. Yani bana göre çok normal olan bir şey karşıdaki insan için çok büyük acı getirebilir, onu da hâkim veyahut da işte kolluk değerlendiriyor. Dolayısıyla çok geniş yorumluyor, mahkemeler de çok geniş yorumluyor; ben bu şeye katılmadığımı söyleyeyim. En sonunda da hepimiz hukukçuyuz yani kişisel olarak siz ve ben, işin elbette ki Emniyet boyutu var, Jandarma boyutu var, valilik boyutu var, Aile ve Sosyal Hizmetler boyutu var, birçok şey var. Mesela cumhuriyet savcılığına kadar da sonuç itibarıyla vatandaş hakkında bir iddia var ama ne yapmaya çalışıyoruz? Yani biz mağdurun vekili olabiliriz, sanığın avukatı olabiliriz ya da o dosyaya bakan hâkim veyahut da savcı olabiliriz. Araştırdığımız şey ne? Maddi gerçeği araştırıyoruz. Yani böyle bir şey var. Önleyici tedbir, efendime söyleyeyim, koruyucu tedbir, bunları zamanında alındı mı alınmadı mı? Bunu şunun için söylüyorum: Yani bir vatandaş hakkında bir karar vereceğiz, gerçekten böyle bir olay yaşandı mı yaşanmadı mı, kastla mı yapıyor, iftira mı ediyor veyahut da anlattığı bu dediği boyutta mı değil mi diye bir adalet terazisi var. Yani sizin "Şu şekilde de tutuklama verelim." dediğiniz için söylüyorum. Sonuç itibarıyla da Allah katında bir olay olmuş ama bütün delilleri, bulguları, belgeleri, beyanları birbiriyle buluşturup vicdani kanaatine göre karar verecek olan da tarafsız bir hâkimin olması gerekiyor ki kimse de haksızlığa uğramasın veyahut da bu fiili yapan, yaptığı fiil kadar ceza alsın.

Bu noktada Başkanım, sunumun en azından bizim Komisyonun beklentilerinin gerisinde kaldığını ben söylemek istiyorum.

Başkanım, benim söyleyeceklerim bunlar.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkürler.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ HUKUK MÜŞAVİRİ AV. DR. MEHMET DOĞAR - Cevap hakkım var mı?

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Cevap mı vereceksiniz? Hayır, varsa buyurun, yoksa milletvekilimize söz vereceğim.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ HUKUK MÜŞAVİRİ AV. DR. MEHMET DOĞAR - Evet cevap...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurun.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ HUKUK MÜŞAVİRİ AV. DR. MEHMET DOĞAR - Şimdi, benim sunumum, farkındaysanız bir öneriydi, başlıkta bir öneride bulunacağım zaten söylemiştim. "İhtisaslaşma yok." demedim, "İhtisaslaşmayı yaygınlaştırılın." dedim, bunu kaçırmışız. Son söylediğinizden başlayayım. Şimdi "Hâkim zorlama tutuklamaya karar versin." dedim ama "Eğer suç varsa, suç sabitse karar versin." dedim. Kaldı ki orada şu notu da ilettim: "Doktrinde benim bu görüşüm eleştiriliyor. İki görüş var; bir kısım 'Evet, tutuklansın.' diyor, bir kısım 'Hayır, tutuklanmasın' diyor; ben o taraftayım." dedim, bu benim kendi görüşüm; bu bir. İkincisi, bu sizin söylediğinizin yanında ben 4 tane teklif daha yaptım hatta İl Jandarma Komutanı Yardımcımız gayet benim

dediklerime atıf yaptı. Bir, dedi ki: "Biz gidelim, orada mağdurun gerekirse ifadesini alalım." Ben de bunu söyledim. İki. Sayın Vali Yardımcım söyledi, denildi ki "Cezasızlık algısı." Doğru mu? Bu da var. Hani o, silahı yakalatan köylü örneğinden söyledim.

Üçüncüsü, ben elektronik kelepçe ve zorunlu tutuklamanın ciddi anlamda tartışılmasını istiyorum zaten. Siz faydalanırsınız, faydalanmazsınız; katılırsınız, katılmazsınız o sizin kendi görüşünüz. Ben akademik olarak bunun tartışılmasını zaten istiyorum. Siz "Bu, bizim işimize yaramaz." dersiniz, o ayrı mesele.

Dördüncüsü, en önemli konuyu sordum, o konuda kimse görüş belirtmedi. İl Jandarma Komutanı Yardımcısı Albay Komutanım söyledi -o herhâlde gözden kaçtı- dedi ki: "Biz, evet, korumaya alıyoruz, sığınmaevine koyuyoruz, gerekli yardımı yapıyoruz fakat bir bakıyoruz ki kadın ne yaptı? Tekrar iletişime geçti." Bakın, bu, bir kanuni eksiklik. Siz bu konuda düzenleme yaparsınız yapmazsınız o sizin kendi bileceğiniz şey, benim haddim değil.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Burada ne öneriyorsunuz, kadın tekrar iletişime geçerse öneriniz nedir o noktada?

HARRAN ÜNİVERSİTESİ HUKUK MÜŞAVİRİ AV. DR. MEHMET DOĞAR - İşte, orada zaten "Önerim yok." demiştim, bakın, bunu tartışalım. Demiştim ki "İki görüş var; bir görüş der ki: 'Kadın kocası ile görüşsün çünkü biz kanun koyucu olarak ailenin parçalanmasını istemiyoruz, görüşsün. Niye buna ceza veriyoruz? Yaptırım uygulamıyorum.' Diğer görüş de diyor ki: 'Biz bu kadar devletin imkânlarını, enerjisini harcıyoruz, tedbir kararı alıyoruz. Neden kadın kendisine karşı verilen bu önlemlerin yükümlülüğüne uymuyor? Cezalandıralım.' Bir görüş o, bir görüşü bu." dedim. Ben burada görüş belirtmedim, hatta size de söyledim "Bu konuda tartışalım." Benim zaten amacım tartışmak benim burada çok affedersiniz, haddim de değil zaten, bu konuda görüş belirtmek, amma velakin bu bir kanuni boşluk... Zaten İl Jandarma Komutanı Yardımcısı bunun ikisine de atıf yaptı. Sayın Vali Yardımcısı da cezasızlığına atıf yaptı. Bugün tedbire ve koruyucu tedbire uymayan kişiye karşı hangi cezayı tazyikle kaç gün ceza veriyoruz Sayın Savcım?

ŞANLIURFA CUMHURİYET SAVCISI GAMZE ALIŞIR - Üç ila 10 gün arası.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ HUKUK MÜŞAVİRİ AV. DR. MEHMET DOĞAR - On gün, on beş gün. Ben size soruyorum: Psikolog değilim, sosyolog hiç değilim ama ben ceza hukukçusu da değilim, çok özür diliyorum, haddim olmayarak on beş gün bir insanın yaptığı için yanlış olduğunu düşünüp tartması için yetersiz. Bunun, sürelerin caydırıcılığı, cezanın caydırıcılığı artmalı bana göre, 4320'de bu, üç aydı; bakın, 4320 sayılı Kanun'u açın, üç aydı. Ben üç aydan bunu on-on beş güne düşürdüm. Niye? Avrupa Konseyi Sözleşmesi öyle istiyor. Avrupa'da on beş günde adam ıslah oluyor ama bende olmaz. Bunda çok özür diliyorum, bu benim uzmanlık alanım değil ama ben kendi gördüğüm, on beş gün hapis cezasından çıkan adam daha kinleniyor, daha çok kinlenince daha çok şiddete eğilim bulunuyor.

Çok uzatmayayım, bitireyim. Benim söylediklerim, dediğim gibi, başlıkta da bir yenilik ve öneriydi, öneriyi dikkate alırsınız, almazsınız, bu tamamen sizin kendi inisiyatifinizdir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Teşekkürler.

Sayın Alkayış'la farklı noktalardan yaklaştınız, bire bir eşleşme olmadı galiba soru ve yanıtta. Sayın Alkayış, evet, avukat milletvekilimiz de şimdi söz istiyor.

Sayın Alkayış, sizin söylediğiniz bazı kavramların ve uygulamaların çok geride kaldığına vurgu yaptı. Yasalarımızda çok ileri düzenlemeler yapıldığını söyledi; çok haklı, biz de yasa yapıcı milletvekilleri olarak bunun içindeyiz. Sizin söyledikleriniz biraz daha farklı bir konu. Belki avukat kökenli milletvekiliniz Sevda Erdan Kılıç bu konuya katkı yapacaktır.

Buyurun.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Ben de Rektörümüze ve Üniversitedeki bütün emekçilerimize, Sayın Valimize ve değerli Urfa Vekilimize çok teşekkür ediyorum ev sahipliklerinden dolayı.

Ben de birkaç ekleme yapayım. Şimdi, bu kadın hakları ve eşitlik mücadelesi yüzyıllardır süren bir mücadele. Aslında, sivil toplum kuruluşları, kadın dernekleri, siyasi partiler yüz yıllardır bunun mücadelesini vermiş, bir gelişme olmuş mu? Tabii ki her geçen gün gelişme olmuş ve biraz bu konu aslında dediğiniz gibi, gerçekten sadece bu konuya biraz odaklanıp ihtisaslaşmak da gerekiyor, fikri takip de gerekiyor bu konuda. O yüzden, hani, tam alanınız olmayınca birazcık bu tür tartışmalara maruz kalmanız çok doğal. Yoksa tabii ki mesleki olarak hepimiz meslektaşız, hukuk da sürekli ilerliyor fakat şöyle kısa bir bilgi vereyim: Ben 27'nci dönemde de milletvekiliydim, 27'nci dönemde beş yıl içinde çok kanun çıktı ama kadınlar açısından en önemli çıkan yasa şuydu: Bir kere iyi hâl indirimi kalktı; artık duruşmadaki iyi hâlden dolayı bir indirim uygulanmıyor. İkincisi de siz de söylediniz, ısrarla takip de artık Ceza Kanunu'nda ceza gerektiren bir fiil olarak kabul ediliyor ve bunun çıkmasına -ben muhalefet milletvekiliyim- hem muhalefet vekillerinin ısrarlı mücadelesi, iktidar vekillerinin katkısı, dışardaki kadın sivil toplum kuruluşlarının, hepsinin katkısıyla bu aşamaya geldik. Yeterli mi? Değil, tabii ki daha da geliştirmek gerekiyor ama şunu gördük ki bu Komisyona girdikten sonra: Gerçekten kurumların da birçoğu, az önce Valimiz de söyledi yani belki de sihirli kelime bu, kurumlar arası iş birliği gerçekten uygulandığında sonuç da alınabiliyor ve aşama aşama, aşama aşama ben bu şiddetin önüne geçebileceğini düşünüyorum. Fakat, bu toplantıda daha çok kadın cinayetlerine ve işte "Kadın katliamı olmuyor." buna ilişkin bir konuşma, tartışma gelişti. Buradan Şevket Hocama da bir soru yönelteyim. Biraz daha çok kadına uygulanan şiddeti, işte Orta Doğu toplumu kodlarından kaynaklanıyor ya da bir öyle bir toplum olduğumuzdan kaynaklandığına ilişkin başladınız. Tabii, süre kısıtlanınca, aslında tamamını, sonunu getiremediniz, onun da farkındayım. Hocam yani sosyolojik olarak gerçekten bu şiddeti yani bu kodlara bağlanan şiddetin önüne nasıl geçilebilir? Ve buna ilişkin bir çalışma yapan ya siz ya da öğrencilerimizden ya da başka üyelerden var mı? Gerçekten bunu çok merak ediyordum çünkü kolluk kuvveti de ve birçok kurum da daha çok kadına şiddet uygulandıktan sonraki aşamaya geçiyor ama biz önlenmesi için ne yapabiliriz? Bu kısım bizim için çok önemli.

Bir diğer ilahiyatçı hocama da çok teşekkür ediyoruz, gerçekten farklı bir bakış açısıyla sundu bizi çünkü bazen şiddet söz konusu olduğunda maalesef din de alet ediliyor bunda ve gerekçe olarak gösteriliyor, bu da toplum açısından çok zararlı. Söylediğiniz şey çok güzel, ben not da ettim, bunu kullanacağım da yani kültürü kutsayan bir yapımız var, bir taraf var ve bu bizi

şiddetin önlenmesinin aslında engelleyen kısım... Bir diğer şey de tamamen kültürün değişmesini istemek, bu da aslında gerçekçi olmadığı için bizi sorunundan çok uzaklaştırıyor.

Bu bağlamda, sunum için de çok teşekkür ediyorum.

Tekrardan bizi burada ağırladığınız için çok teşekkür ederim.

Sağ olun Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Teşekkürler Sayın Kılıç.

Vekillerimizin sorularını alalım, sonra yanıtlara geçeceğiz.

Sorusu olan var mı?

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Başkanım, benim var.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sayın Ersoy, buyurun.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Sayın Başkanım, değerli hazırun; öncelikle değerli katkılarınız için çok çok teşekkür ediyorum ben de.

Tabii, burada gözlemlediğimiz şey, biz dört aydır bu Komisyonla ilgili çok değerli kurumların, sivil toplum örgütlerinin bilgilerini Komisyonda hepsini dinledik, güzel bilgiler edindik. Burada da gerçekten özellikle ben konusunda ihtisaslaşmış kişilerin birlikte bu toplumun vicdanını sızlatan yaraya nasıl sahip çıktığını ve ihtisaslaşmanın aslında ne kadar önemli olduğunu tekrar gözlemlemiş oldum.

Şevket Hocam konuşmasında, evet, bölgesel olarak kültürel normların önemli olduğunu ve burada erkek egemen bir toplumun öncelikli olduğundan bahsetti. Tabii, bu erkek egemen toplum özellikle eğitilmiş olan biz kadınlar tarafından hani kadın-erkek fırsat eşitliğini kısıtlayıcı bir önyargıyı aklımıza getiriyor ama tabii Sayın Emniyet Müdürümüzün işte sifıra ulaştığını, kadına şiddet de sifıra ulaştığını gösteren bir söylemi de bizi ayrıca memnun etti. Tabii, burada değerlerin yaşatılması, kültürel normların belki iyi bir şekilde özümsemesi bu kadına şiddet olayını azaltıyor mu? Yani değerleri yaşatmak kadına şiddeti azaltan bir olgu mu? Ama biz Batı'ya doğru gittiğimizde, işte kadın-erkek fırsat eşitliğini değerlerin unutulmasıyla eşleştiriyoruz. Kadın-erkek fırsat eşitliği var ama kadına şiddet Batı'ya gidince artıyor ya da orada da var. Bu iki paradoksu Şevket Bey nasıl yorumluyorsunuz? Ona ben bir açıklık getirmenizi istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkürler.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Hemen mi cevap vereyim Başkanım?

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurun Hocam.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Şöyle: Aslında, en başta sosyolog olması hasebiyle de 4-5 soruyu Başkan sordu. Sağ olsun Mustafa Hocam iltifatlarıyla sorular sordu. O yüzden biraz süre istiyorum.

Şimdi, sosyal bilimciler biz biliyoruz ki Fatma Hocamın belirttiği gibi yani genelde de bu bizim toplumun da özelliğidir ifrat ve tefrit arasında savruluyoruz. Hele konu böyle bazen siyasi açıdan da netameli şeye gelince -tabii, biz akademisyenimiz, bizim sırtımızda burada oturanlar gibi yumurta küfesi yok- açık söylüyoruz.

Şimdi, mesela, diyelim ki ben...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Anlamadım, son cümle ne, burada oturanlar gibi ne?

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Dedim ki yani yumurta küfesi yok.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Burada oturanların var mı?

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Yani nihayetinde memurlar biraz daha bize göre şeyler gibime geliyor.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Ama biz de siyaset üstü bakıyoruz hocam. Şiddet konusu siyasetüstü farklı bir konu.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - İnşallah, umarım. Ben fikrimi söylüyorum...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Şimdi, müdahale edeyim, izninizle Hocam, bir saniye.

Şimdi, sizin sırtınızda yumurta küfesi var mı yok mu bilmiyorum, bu sizin ifadeniz, bu sizin beyanınız; gerçekliğini bilmiyoruz.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Tamam, öyle...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bir saniye, bir saniye...

Burada oturan bürokrat arkadaşlarımız da kendi çalışma alanlarıyla ilgili konuştular, siyaset yapmadılar, onların sırtında da bir küfe yok.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Tamam.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Milletvekillerimiz de kendilerini tanıttılar, Sevda Erdan Milletvekilimiz "Ben muhalefet milletvekiliyim." dedi, CHP'nin İzmir Milletvekili, suçlayıcı bir ifade oldu bence.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Yok, hayır, o anlamda söylemedim, özür diliyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Tamam, düzeltelim, devam edelim.

Buyurun.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Yani hani şey anlamında biraz daha kavramları kullanma noktasında.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Tamam, sosyolog olarak kavramlara özen gösterelim.

Buyurun.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Peki.

Ben baştan şunu söyledim: Toplumsal cinsiyet kavramının yanlış anlaşılacağını. Şimdi, burada "toplumsal cinsiyet rejimi" derken parantez açtım: Kadın-erkek ilişkilerinin toplumda nasıl anlaşılacağını söyledim. Genelde toplumsal cinsiyet kelimesi herhâlde toplumsal cinsiyet eşitliği kelimesiyle karıştırılıyor. Şimdi, peki, diyelim ki, mesela, erkek ve kadın olarak biyolojik kimliğimizin her toplumda farklı, efendim, algılandığını siz söylediniz. Mesela biz biliyoruz ki toplumda aynı zamanda sizin o sorunuza bu kültürel midir? O kadar açıktır ki, biz tarihte biliyoruz ki, öyle toplumlar olmuştur ki anaerkil toplumlar olmuşlardır. Şu anda, hem de diyelim ki, bizimle aynı coğrafyada ve aynı dine mensup olan Tuaregler var, Fas'ta onlar anaerkil toplum. Bizim mesele Orta Doğu toplumunda kadının, erkeğin boşanma hakkı, işte soyun erkek üzerinden yürütülmesi nasılsa onlarda da -bir Müslüman toplum Tuaregler- boşanma hakkı, soyun sürdürmesi kadın üzerinden vesaire; miras kadının gibi. Bakın, bu bir ilkedir. Yani bir şey kültürel değilse nedir? Evrenselidir. Ne demektir? Bütün zaman ve mekânlarda aynı işler demektir. Doğru mu Sayın Başkanım? Bu sosyolojik bir şeydir. Soru sizin olduğu için size sordum. Bir şeyin kültürel olması tarihe ve mekâna bağımlıdır yani topluma ve zamana göre değişir. Eğer evrenselse bütün zamanlarda ve toplumda da benzer görülür. Ben o anlamda kültürel dedim, kültürel çünkü zamana göre ben kendi toplumumuzda kadının ne kadar kadına yüklenen anlamların değiştiğini görüyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sayın Hocam, soruyu tekrar edeyim, konumuzun dışına çıkmayalım. Ben şöyle sordum: Kültür dediğimiz zaman bizim sosyolojinin biraz dışına çıkıyor sosyolojinin içinde ama kültür kavramı sosyal antropolojinin ana kavramı bildiğiniz gibi. Benim sorum şuydu: Kültürel faktörlerden söz edildiği zaman Türkiye'de sanki suç işleyen fail meşrulaştırılıyor, korunuyormuş gibi algı var. "Efendim, kültürü böyledir de o yüzden yaptı." gibi bir algı çıkıyor. Buna katılıyor musunuz anlamında sordum yoksa genel kültüre girmeyelim şimdi.

Buyurun.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Ben kültürel dediyim zaman, tekrar ediyorum, biraz daha üstünde durayım. Yani, bir kadın ve erkeğin toplumsal konumunun kültürel olduğunun söylemi şudur: Toplumun dinî, ekonomik, siyasi ve yaşadığı çağa göre onun biçtiği rol ve düzenlemelerdir. Şimdi, mesela, diyelim ki bir zamanla biliyoruz ki x toplumunda anaerkil bir toplummuş, y toplumunda şey olmuş. Bunların birbirleri arasında bir üstünlük de yoktur. Yani, şimdi, mesela diyelim ki sosyolojik olarak başka kelime bulamadığım için bunu kullanmak zorunda kalıyorum. Şimdi, mesela, bizim biyolojik cinsiyetin...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Suç bağlantısı üzerinden gidersek sorumuzun konusu açısından.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Yani zaten ben şunu söylüyorum, kadın ve erkek toplumda inşa edilirse bizde de bu inşanın nasıl olduğunu anlattım. Hiyerarşik olduğunu, Fatma Hocam da benden sonra tamamladı. Daha çok erkeği yani mesela, kadının üzerinde tahakküm kurma ve dolayısıyla ötekileştirme, ayırma ve nihayetinde şiddete götürme sürecinin böyle işlediğini anlattım. Kültürel dedim; bizim İslam sosyoloğu İbni Haldun da erkek ile kadın ilişkilerinin kültürel olduğunu söyler. Mesela, sıcak yer ikliminin insanı ile soğuk iklim insanının bile kadınlara davranışının birbirinden farklı olduğunu, ovalı insan ile dağda yaşayan bir insanın kadına bakışının çok farklı olacağını söylüyor, bu da sorunun kültürel olduğunu söylüyor.

Kültürel, şöyle kültürel: Şimdi, mesela diyelim ki Türkiye'nin batısı ile doğusunu karşılaştırdığımızda da burada bir kadının yapıp ettiklerinden dolayı başına gelenler ile aynı kadın batıda yaptığı zaman başına gelenler aynı olabiliyor mu? Elbette ki değil.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Yani Hocam, yani bu eşitsizliği kabul edelim, böyle mi devam edelim?

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Hayır, asla, ben bu...

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Yani devletin bunca bütün kurumlarında herkes bu kadar emek veriyor, ya, o zaman bu eşitsizliği kabul edelim, "Tamam, Urfa'da böyle kabul edelim, İzmir'de başka." mı diyelim yani ya da açıklayamadınız mı, ben mi yanlış anlıyorum?

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Bilmiyorum, ben...

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Bunca emek veriliyor, yıllarca emek veriliyor. Dün mesela memur arkadaşlar bilgilendirme yaptı, biz çok mutlu olduk gerçekten. Hatta jenerasyon değişiminin de farkını görmüş olduk yani bu eşitsizliği kabul mu edelim ya da biz işte bu eşitsizliğin önüne, bu şiddetin önüne nasıl geçeceğiz sosyolojik olarak? Eğer söze sizin dediğiniz gibi başlarsak o zaman kabul edeceğimiz yaşananları.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Evet, ben yıllardır toplumsal cinsiyet dersi de veren bir insanım, bunlarla ilgili çalışmam da var Şevket Ökten olarak. Ben yıllarca kadına şiddete karşı çıkmış ve çalışma yapan bir insanım. Ben bu şiddeti üreten mekanizmanın bunun olduğunu söylüyorum ve Fatma Hanımın da desteklediği şekilde, öncelikle çözümlenmesini, sorunun burada olduğunun görülmesini istiyorum yani "Erkeği egemen kılan zihniyet budur." diyorum; bundan daha açık ve sarıh nasıl izah edilir bilemiyorum. Ya, "Bu bizim kültürümüzdür, kutsaldır ve bunu devam ettirelim." demiyorum, diyorum ki "Burada kadına şiddete giden yolu besleyen ayrımcılığın temelinde şu, şu, şu var." Önce sorunu tespit etmek lazım ki çözelim. O zaman Fatma Hocamın dediği gibi; gerek dinsel gerek ekonomik gerek siyasi ve gerek kültürel olarak kadına ayrımcılığı ve şiddeti besleyen neyse onu tespit edeceğiz ve onu ayıklayıp "Yanıştır." diyeceğiz; müftülük araya girecek okullarımızda -diyelim ki aile ve sosyal şeyde- Meclis bunun yasalarını çıkaracak ve bunun yanlış olduğunu söyleyeceğiz. Buna ben doğrudur demiyorum, diyorum ki...

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Sayın Hocam, biraz ücretsiz avukatlığınızı yapayım, ben de tam sizi öyle anladım yani o yüzden müsterih olun. Siz şunu söylüyorsunuz, ben öyle anladım, o yüzden sunumunuzu istiyorum çünkü eksik oldu. Siz

diyorsunuz ki: "Bu vakaların kaynakları var, gerekçeleri var, toplumsal gerçekler var, bunları irdelemeden, temeline inmeden sonuç alamayız."

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Aynen.

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - O yüzden dedim, ben de bölgenin insanıyım, hakikaten çok kıymetli buldum, ben öyle anladım, onu söyleyeyim.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Doğrudur Hocam, çok sarıh bir şekilde. Yani ben dedim ki zaten başlığım odur "Kadına Şiddet ve Ötekileyici Değer ve Mekanizmalar."

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Ben de öyle anladım Hocam.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Başlık çok sarıh bir şekildedir. Dolayısıyla yani bu...

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Şimdi, aslında Hocam kültürel normlarla erkeği egemen kılan kültürel normları ön plana çıkarıyor. Bunun temelinde de kadına şiddetin olduğunu söylüyor ama ben de diyorum ki: Biz Batı'ya gittikçe, eğitimin arttığı bir toplum olarak nitelendirdiğimiz Batı'ya gittikçe kadın-erkek fırsat eşitliğini biz orada görüyoruz ama şiddeti yine görüyoruz yani bu sosyal paradoksun temelini nereye bağlıyor? Onu sormak istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Katkıda bulunayım. TÜİK'in yaptığı sunumda Türkiye'de şiddet vakalarının en yüksek olduğu bölge ortaya çıktı. Hepimiz Doğu ve Güneydoğu Anadolu zannediyorduk. Neresi çıktı biliyor musunuz Hocam, var mı elinizde bilgi?

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Yok, ama bu, Doğu olmadığını söyleyeyim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Marmara Bölgesi çıktı; en gelişmiş yerlerden biri. Kültür her şeyin temeli, her şey kültürün altında; din, din kültürü, eğitim, bilim, güvenlik, tıp, her şey kültür, ana kavramı sosyal antropolojinin. Biz sosyologlar tartışmaya girmeyelim. Sosyoloji çok önemli bir bilim dalı, toplum bilimi ama sosyolojinin üzerinde -bunu da bir akademisyen olarak söylüyorum- çok daha güzel bir bilim var, çok daha güzel açıklayan, bu da sosyal antropoloji. Antropoloji yani insan bilimi sosyolojinin çok üzerinde bir bilim. Çok güzel açıklıyor, dediğim gibi, onun ana kavramı, kültür kavramı. Kültürü biz tanımlamak üzerinden gidersek sabaha kadar burada kalırız, çıkamayız. Ayrıca, kültürü siz kaçınıcı etken olarak görüyorsunuz? Onu söylerseniz belki daha net olur. Sanki birinci etken bölgesel kültürler gibi anlaşıldı. Eğer böyle olsaydı, -kültür herkesi kapsadığı için o bölgede farklı kültürler farklı toplumlarda herkesi kapsıyor- o zaman o kültür gerekçesi sonucunda cinayetler, saldırılar, şiddet artardı. Niye aynı kültür içinde bu olaylar müdürümün söylediği gibi işte 3'e, 5'e ve sıfıra inebiliyor? Biz kültür dersek zaten kültürün altında olduğumuz için, o şemsiyenin altında olduğumuz için hepimiz aynı davranışı göstermemiz gerekir. Kültür dediğimiz, mesela yemek kültürü, hepimiz aynı yemeği yiyoruz bölgede. O bölgede herkes yerde sinide, yer sofrasında yiyor, kültür herkesi kapsıyor ama cinayet ve şiddet herkesi kapsamıyor o bölgelerde veya hangi bölge olursa olsun. Bunu net olarak ortaya koymanız lazım ama çok da zamanımız kalmıyor.

Özetle, buyurun.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ŞEVKET ÖKTEN - Ben şu ana kadar söylediklerimin hiçbirinde bölgede, bölgemizde şiddet yüksektir, diğerlerine göre azdır demedim. Ben, her ne ise -zaten arkadaşlar ortaya koydu- bu şiddetin altında yatan değerleri söyledim. Bu hâliyle bölgede bu şiddet diğer bölgelere göre az olabilir, bunun bilgisi bende yok. İki, çok düşmüş olabilir, bunun bilgisini arkadaşlar verdi. Ben az veya çok görülen şiddetin türünün ne olduğunu, altında yatan sosyolojik değerlerin ne olduğunu söyledim, bu kadar. İkincisi, bakın, biz Viranşehir'de, sayın vekilimin de memleketidir... Şöyle bir şey de o zaman söyleyeyim yani, mesela diyelim ki: Marmara Bölgesi'nde yüksek, burada neden düşük? Bakın, biz bu bölgede efendim, diyelim ki şiddet -yine kültürel şeye değineceğim- çalışması yaptığım zaman -sayın vekilim bana katılır mı bilmiyorum- mesela, Batı'daki bir kadının şiddeti tanımlama biçimiyle Doğu'daki bir kadının şiddeti tanımlama biçimi birbirinden çok farklı. Şimdi, mesela, diyelim ki, Batı'daki bir kadın ekonomik şiddeti tanımlayabiliyor, psikolojik şiddeti tanımlayabiliyor, mobbingi biliyor ama buradaki kadınların çoğu daha çok -hem de bizim bir sorumluk var, şu anda- biz "Şiddet nedir?" diye sorduğumuzda "Kocanızın size bir tokat vurması mı?" diye soruyoruz. "Hayır, şiddet değildir." diyor. Nedir Sayın Vekilim? Biliyorsunuz, artık sopayı eline alıp dövme olarak anlıyor. Dolayısıyla şiddeti bu şekilde tanımlayan insanların elbette ki istatistikleri eksik yansıtacaktır, bu bir. İki, yine bu bölgenin özelliklerine bağlı olarak şiddete maruz kalan kadınların çoğunun hemen gidip Batı'daki gibi kolluk kuvvetlerine açıkça şikâyet etmeyeceğini de biz biliyoruz. Niye? Çünkü ondan sonra aileleri birbirine giriyor. Şiddet çoğu zaman yine işte, aldığı aile ve kültürel şeyi içinde saklıyor, öyle değil mi Sayın Vekilim, bu da sayıların düşmesine vesile oluyor. Eğitim seviyesinin düşük olması gibi gibi onlarca şey sayabilirim, onlar ayrı bir konu. Bu şiddet çok faktörlü bir şeydir. Ben sadece ve sadece bölgedeki az veya çok bilmiyorum, bölgede görülen şiddeti besleyen sosyokültürel değerleri anlatmak, izah etmek istedim, bu kadar.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkürler, başka sorusu olan arkadaşımız var mı?

Kapatırken teşekkürden önce şunları vurgulamak istiyorum: Sosyoloji tabii, çok hızlı geliyor ve anlık takip etmeyi de zorunlu kılıyor. Bizim yaptığımız çalışmalarda şunu gördük: Avrupa ülkelerinde incelemeler yapıldı ya da orada yapılan incelemeleri ele aldık. Bu tür kültürel farklılıkların olduğu yerlerde hocamızın verdiği örneğin doğru olmadığını görüyoruz. Şöyle, bir yerde fiziki şiddet, şiddet sayılıyor ama simgesel şiddet, şiddet sayılmıyormuş gibi anlaşılıyor "Eğitim düzeylerinden dolayı." denildi. Batı'da, Avrupa ülkelerinde simgesel şiddetin çok farkında ve bilincinde oradaki insanlar ancak oradaki rakamların, asıl oradaki rakamların kayda geçmediğini biz gördük. Yani efendim, daha kırsal kesimde şiddet tanımı, kadının farkı, şiddete uğruyor ama bunu fark etmiyor gibi bir anlam çıkarılması kesinlikle doğru değil. Her türlü şiddet, konuşmamanın bile bir şiddet olarak algılandığı, bilindiği Batı ülkelerinde polise gidildiği zaman -bunların vakaları var, örnekleri var elimizde, biz size de takdim ederiz onları- polisin Batı'da bunları kayda geçirmediklerini görüyoruz. Asıl kayda geçmeyen rakamlar Avrupa ülkelerinde. Biz ülkemizde

gurur duymaya devam ediyoruz. Kamu görevlilerimiz, hukukçularımız, siyasetçilerimiz, yöneticilerimiz, Cumhurbaşkanımız canla başla çalışıyor. Bunu bir propaganda olarak değil burada Komisyon olarak biz yaklaşık dört aydır birer üniversite salonu amfisi gibi akademik bir çalışma gerçekleştirdik. Komisyondaki arkadaşlarımızın özgeçmişleri, donanımları da zaten bunu gerektiriyordu.

Ben bu toplantı için ev sahipliği yapan Harran Üniversitesi Rektörümüz Profesör Doktor Mehmet Tahir Güllüoğlu'na teşekkür ediyorum.

Bu destekleri sağlayan, katkılarıyla ve konuşmasıyla Şanlıurfa Valimiz Sayın Hasan Şıldak'a çok teşekkür ediyorum.

Değerli bürokratlarımıza, dün ziyarete gittiğimiz ve bugün burada olan Emniyet mensubu arkadaşlarımıza, Jandarmamıza, eğitimcilerimize, üniversite personelimize çok çok teşekkür ediyorum.

Buradaki konuşmalar, açıklamalar, tartışmalar tutanaklara geçmiş vaziyette. Türkiye Büyük Millet Meclisinin tutanaklar sayfasından da toplantıya katılanlar birkaç gün içinde tam konuşma metinlerini okuyabilirler.

Bizim bu toplantı sonucunda yazacağımız rapor için de önemli katkılar oldu. Her görüşe katılmak zorunda değiliz, biz kendi görüşümüze uygun görüş arayan bir Komisyon değiliz; biz gerçekleri, karşılaştığımız gerçekleri tespit etme Komisyonuyuz.

Çok teşekkür ediyoruz.

Toplantıyı ve çalışmayı kapatıyoruz.

Kapanma Saati: 22.50